

Sanat ve demokrasi

Vecdi Sayar 11.05.2013

35.000 yıl önce, insanoğlu yırtıcı hayvanların toprakta bıraktığı izleri takip etti. Kendisine tehdit oluşturan, ama aynı zamanda yaşamını sürdürmesi için gerekli olan hayvanları tanıması gerekiyordu. Giderek bu algısı ifadeye dönüştü; resim oldu, heykel oldu.

Korkusunu dansla ifade etti ilkel insan. Her dans figürü farklı bir anlam taşıyordu. Doğayla ilişkisini tanımlayan toplumsal bir bağlam içeriyordu bu figürler. İkel danslardan tiyatro, bale doğdu... İnsan sesinin güzelliğini, iki taşı birbirine vurduğunda çıkan sesin yarattığı mucizeyi keşfetti... Seslerden sözcükler doğdu. İfade biçimleri çeşitlendi. Müzik oldu, edebiyat oldu, opera, sinema oldu.

Kendini karşı cinse beğendirmek için süslenmeyi akıl etti ilkel insan. Zamanla estetik duygusu gelişti. İçgüdülerini ve gereksinmelerini daha gelişmiş ifade biçimleriyle dile getirmeye başladı. Kısacası, sanat toplumla birlikte evrimleşti, zenginleşti. Ama, insanoğlunun kendini ifade etme, varlığına anlam kazandırma ihtiyacı hiç değişmedi. Kendini, doğayı ve içinde yaşadığı toplumu anlama ve duygularını, düşüncelerini başkalarıyla paylaşma çabası hep var oldu.

İki insanın bulunduğu yerde, bir anlatıcı ve bir seyirci vardır mutlak. En temel ortaklıkları ise, paylaşma duygusudur. Beğenmek ya da karşı çıkmayı içerir bu duygu. İyi bir seyirci, neden beğendiğini, neden karşı çıktığını tanımlayabilen bir seyircidir. Bunun koşulu ise, anlama çabasından vazgeçmemek, önyargılardan sıyrılabilmek olsa gerek.

Ustanın dediği gibi, "Anlamak... Gideni ve gelmekte olanı"...

Seyirci ile yaratıcı ve yorumcular arasında köprüler kurmaktır işi sanat eleştirmeninin. Sanat yapıtını kendince yorumlayarak, okurun, dinleyicinin ya da seyircinin ufkunu genişletmeye, yapıtla ilişkisini kurmaya çalışır. Kendi algısını dayatmak yerine, seyircinin (ya da okurun) kendi yorumunu ortaya koymasına yardımcı olur. İyi bir sanat yapıtından da beklenen bu değil midir zaten?

"Modernist" sanat anlayışı yerini post-modernizme terk edeli beri, iyi-kötü tanımları da geçerliliğini yitirmiş görünüyor. Yani, işimiz hiç kolay değil. Öğretmen edasıyla doğruyu göstermek, yargılamak yerine sorgulamak ve sorgulatmak olmalı görevimiz.

Yolumuz epeyce engebeli. Önümüzde, cicili-bicili teoriler, insanı insan yapan temel değerleri değersizleştiren yargılar duruyor. Popüler olanın, para getiren sanatın geçerli olduğu, idealizmin yerini pragmatizme terk ettiği şu günlerde, sanatı savunmak, barışı savunmak kadar zor. Çünkü, çıkarlarını koruyabilmek adına kendi değerlerini dayatan güçlerin karşısında durmak hiç kolay değil.

Felsefenin eğitim müfredatından çıkartıldığı, müzik ve resim derslerinin göstermelik bir hâle getirildiği, kitle kültürünün tek geçerli kültür olduğu günümüzde, sanatın gerekliliğini savunmak boşa kürek çekmek gibi görünüyor. Ama, Don Kişot'luk sayılsa da, bu küreği çekmekten başka çare göremiyorum.

Sözlü kültür geleneğine sahip bir toplumda yaşıyoruz. Okuma alışkanlığımız pek yok. Seyir alışkanlığımız var ama, bu da iyice köretilmiş durumda. En ucuzunu, en kolayını istiyoruz. Çabucak tüketmek istiyoruz her şeyi.

Okuduğumuz, izlediğimiz bir yapıta emek vermeye üşeniyoruz. Çünkü, değerler sistemimiz nicedir saldırı altında. Yeni teknolojiler hakkında bilgi sahibi olmak yeterli sayılıyor, toplumda adam yerine konulmak için.

Evet, bu köşede "de-mode" bir iş yapacağız. Okurumuzu, tiyatroya gitmeye, önemli yönetmenlerin filmlerini izlemeye özendirmek için çaba göstereceğiz. Nicelik yerine niteliğin önemini vurgulamaya çalışacağız. Okurdan/izleyiciden, genel-geçer yargılarla yetinmemesini, kendine sunulan değerleri sorgulamasını isteyeceğiz. Toplumu yönetenlerden, sanatın önünü açmalarını talep edeceğiz. Sanat ürünlerinden konuşurken, bu ürünlerin kitlelerle buluşmasını engelleyen koşullardan söz edeceğiz.

Sanatın, barışa giden yolu aydınlatan, demokrasi kültürünün yerleşmesine katkı sunan bir araç olduğuna ve yeni kuşakların, daha özgür, daha uygar bir toplum düzenine kavuşmasının temel koşullarından birinin, algılarını ve kendini ifade etme yeteneklerini geliştirmeleri olduğuna inanıyoruz. Bu inançla, doğru bildiklerimizi anlatmaya DEĞİL, doğruları birlikte aramaya soyunacağız. Bizimle yol arkadaşlığı yapmayı kabul ederseniz...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir tutam festival

Vecdi Sayar 18.05.2013

Cannes'dayım. Dünya sinemasının Mekke'sinde... Fransa'nın Provence bölgesinde (taşra sözcüğünün bizdeki anlamına epey ters düşen) bir küçük şehir burası. Yıl içinde birkaç kez dünya medyasının ilgi odağı. Tabii uluslararası kültür turizminin de...

Cannes Film Festivali ve **Film Pazarı** bu kentin geleneksel etkinliklerinden biri (Yılın farklı dönemlerinde gerçekleşen Uluslararası Televizyon ve Müzik Pazarları da, kentin ününe ün, zenginliğine zenginlik katan etkinler arasında yer alıyor). Tam altmış altı yıldır, film festivalleri takviminin başoyuncusu... Venedik ve Berlin, ikinci sırayı kapmak için yarışır, ama Cannes'ın yerini almak akıllarının ucundan geçmez. Oysa, bizde ilk festivalini yapan her belediye başkanının ağzından çok duymuşuzdur, **"Cannes gibi bir festival"** yaptıklarını... Tıpkı çekimine yeni başlanan bir filmin yapımcılarından, filmin Cannes'a ve Oscar'a katılacağı açıklamasını duyduğumuz gibi.

Yanlış anlaşılmasın, bizimkilerin Cannes'dan üstün olduğu konusunda en ufak bir şüphem yok... Bazı konular var ki, Cannes'dakiler bunları asla akıl edemez. Mesela, belediye başkanlarını, bakanları açılış ve kapanış törenlerinde uzun uzun konuşturmayı akıl edemezler ("Parayı veren düdüğü çalar" gibi bir atasözünden mahrum olduklarından mıdır acaba?)

Film festivalinde, popüler şarkıcılara konser verdirmeyi de düşünemezler bir türlü... Bu yüzden de, kırk dakikada bitiveren sade törenlerle yetinirler. Eğer, bir müzikal öge koyacaklarsa, bu, festivalin ana temasına iliksindir ya da jüri başkanına bir sürpriz yapılmaktadır, bir filmine gönderme olsun diye.

Cannes Festivali'nin eksikleri saymakla bitmez. Mesela, sansür yoktur. Akıl edemezler.

Cinsellik, aykırılık, kışkırtıcılık, ne ararsanız vardır filmlerde. Bir Allahın kulu çıkıp da, yasaklayın şunları demez, diyemez. Bu konuda kültürleri zayıftır... İnsan sağlığına aykırı, sigaralı ve içkili sahneleri "blur"lamak da (televizyonlarımızda, her sigaranın ucunda dolaşan bir bulut var ya, işte o) akıllarının ucundan geçmez... İfade özgürlüğünü savunmak gibi anlamsız kaygılara düşerler. Mesela bu yıl, çizgileriyle ifade özgürlüğünü savunan dünyanın ünlü karikatürcülerini davet etmişler. Ne gereksiz bir çaba!

Sanatı engellemek için, sponsor kaçırtan yasalar yapmak da akıllarından geçmez buradakilerin... İçki, sigara firmaları festivallerin ana destekçileri arasındadır. Oysa, bizde festivallere, filmlere sponsor olmalarını yasaklayarak, kimbilir ne muzırlıklar yapacak bir etkinliği ya da yapıtı daha kaynağındayken kurutmuş olursun.

Festivale seçtikleri filmlerin hükümetlerinden izin almayı da düşünemezler Cannes'ın yetkilileri. Her film, yönetmenini temsil eder burada. Nicedir, festival katalogunda filmlerin adının yanında ülke adı yazmıyor... Bir zamanlar, **Yılmaz Güney**'in *Yol* ve *Duvar* filmlerini programdan çıkartmak için Festival yönetimini ikna edememiş bizimkiler... Bir diplomatımızın, bir festival yönetmenini ziyaret ederek, bir Türk filmini programdan çıkartmaları için ricacı olduğunu biliyorum. "Biz, Nazilere ilişkin bir filmle Almanları kötü göstersek memnun olur muydunuz" diye de örnek vermiş. Festival yönetmeninin ne cevap verdiğini tahmin edersiniz artık.... Bakıyorum da, bu güzel geleneğimizi yavaş yavaş unutuyoruz galiba. Artık, ekonomik sansürle işi idare ediyor bizimkiler. Herkes, kendi sansürcüsü olsun diyerek... Olsun da... En güzel, en özgün yanlarımızdan biriydi bu. Kaybetmesek derim...

Cannes'a gelmişim; hâlâ ülkemin güzelliklerinden kopamıyorum. En iyisi biraz filmlerden konuşalım...

"Bir Tutam Günah"

Dünyanın neredeyse beşte bir nüfusuna sahip bir ülkeye, Çin'e uzanalım dilerseniz. Dünya festivallerinin gözbebeklerinden biridir Çin Sineması. Çinli yönetmenlere, ifade özgürlüğünün bizdeki gibi titizlikle korunduğu bu ülkeden gelen filmlerin görsel yetkinliğine hayranlık duymamak olanaksızdır. Çin Sineması kimi zaman ülkelerinden kaçırdıkları filmlerle katılırlar festivallere. Kimi zamansa eleştiri sınırlarını zorlamayan filmlerle ülkelerinden kopup gelirler. Tıpkı İranlı sinemacıların yaptığı gibi. **Zhang-Ke**'nin de bir dönem ülke dışına çıkması yasaklanmıştı.

Çinli yönetmen, *Bilinmeyen Zevkler* ve *24 Kent*'ten sonra bir kez daha Cannes'daydı. **Bir Tutam Günah**'la... Dört ayrı öyküde, değişen Çin'in bir tablosunu çizmeye çalışan film, estetik bütünlük açısından ciddi sorunlar taşısa da, içerdiği toplumsal eleştiri açısından önemliydi. Gelişmenin bedelini ödeyen, toplumdaki adaletsizliğe başkaldıran yoksul insanların öykülerinden oluşuyordu film. Vahşi kapitalizmi, gelir dağılımındaki eşitsizliği, insani değerlerin yerini paranın almasını eleştiren öyküler, müthiş bir şiddet içeriyordu. Çin'den dünyaya uzanan bir çılgılık...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kültür mü, ticaret mi

Cannes Film Festivali'nin son günleri... Bir yanda, yarışma heyecanı, öte yanda Avrupa kültür politikasına ilişkin gelişmelerin yarattığı heyecan. Dün, Avrupa Parlamentosu'nun aldığı karar, burada coşkuyla karşılandı. Avrupa ile ABD arasında serbest ticaret anlaşmasına ilişkin görüşmelerde **"Kültürel İstisna"**nın korunmasına ilişkin bu kararın alınmasında, Fransa'nın öncülük yaptığı, Almanya'nın da bu öneriyi desteklediği biliniyordu.

Hafta başında, Fransız Kültür Bakanı **Aur lie Filipetti**, sinemacılarla yaptığı toplantıda, **"Kültürel İstisna"**nın korunması yönünde hükümetinin kararlı olduğunu, Avrupa Parlamentosu'ndan aksi yönde bir karar çıkarsa, Fransa'nın bu kararı veto edeceğini belirtmişti... Ticari sinemadan (büyük ölçüde Amerikan filmlerinden) kesilen vergilerle, sanat sinemasına destek verdiklerini anlatan Bakan, **François Hollande**'ın da **"Kültürel İstisna"**dan yana olduğunu söylüyordu. Simdi, ilk etap zaferle sonuçlandı. Ama, esas karar, Avrupa Ticaret Bakanlarının 14 haziranda yapacakları toplantıda alınacak: **"Kültürel İstisna"**ya devam mı, yoksa ABD'nin isteği doğrultusunda, kültür alanının da **"serbest ticaret"** kapsamına alınması gerçekleşecek mi?

"Kültürel İstisna", kültürün bir mal olmadığı kabulünden yola çıkan ve AB yasaları ile güvence altına alınan bir ilke. Her türlü mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını  ng ren ABD ve Avrupalı m tfeikleri ise, kültür-sanat ürünlerinin ayrıcalığı olmaması gerektiğini, bunların da diğer mal ve hizmetlerin tabi olduğu esaslara uymaları gerektiğine inanıyorlar. Bunun anlamı, Avrupa  lkelerinde uygulanan ulusal ya da Avrupa  l eğindeki kültür-sanat desteklerinin, koruyucu önlemlerin ortadan kalkması demek. Yani, ticaretin önünde hiçbir engel kalmaması, ABD kültür ürünlerinin tüm Avrupa pazarlarını işgal etmesi demek.

Dünya sinemacıları, ufukta beliren bu tehlikeye karşı ciddi bir çalışma içinde. Cannes'da dört bine yakın sinemacının imzaladığı bir dilekçe, Avrupa Komisyonu'nun Kültür'den sorumlu Komiseri **Androulla Vassiliou**'ya verildi. **"Geleceğin Avrupa'sında Kültürel İstisna'nın Güçlendirilmesi"** başlıklı konferansın açılış konuşmasını yapan Vassiliou, **"Kültürel İstisna"**nın ABD ile AB arasındaki serbest ticaret görüşmeleri gündeminden çıkartılması için kararlı olduklarını; görüşmeler sırasında AB'nin ve  ye ülkelerin kültür alanının desteklenmesine yönelik politikalarının hiçbir biçimde tartışmaya a ılmamasını, ülkelerin ulusal odiovizuel sektörlerinin desteklenmesine ilişkin düzenlemelerden vazge ilmemesini, kültürel çoğulculuğu güvence altına alacak politikalar geliştirmeye devam edilmesini savundu.

AB'nin **MEDYA** programı (mevzuat elverdiği h lde, Kültür ve Turizm Bakanlığımız bu programdan ülkemiz sinemacılarının da yararlanmasını sağlayamıyor ne yazık ki, yıllardır), odiovizuel sektöre yılda yaklaşık 100 milyon avronun üzerinde bir katkı sağlıyor. 2014'te başlayacak **"Yaratıcı Avrupa"** programında, bu desteğin artarak sürmesi öngörülüyor. Avrupa Sinemaları için hayati önem taşıyan bu destekleri, ABD sinema ve TV sektörü, serbest ticaretin önündeki engeller olarak görüyor. Avrupa Sinemaları ne kadar zayıflarsa, ABD'nin pazar egemenliği o oranda artacak çünkü.

Cannes'daki konferansta, ortak bildiriyi okuyan **Costa Gavras, Amos Gitai, Michel Hazanavicius** gibi yönetmenlerin yanında  nl  Amerikalı yapımcı **Harvey Weinstein** da yer alıyordu. Weinstein, **"Kültürel İstisna sinemanın özgünlüğünün güvencesidir. Yönetmenleri, kendi kültürleri üstüne filmler yapmaya yöneltir. Sinemanın kültür ortamının desteklenmesi gerekir; bu ticaretin gelişmesi için de yararlıdır"** diyerek bazı Amerikalı yapımcıları şaşırtıyordu.

Alman yönetmen **Wim Wenders** ise şunları söylüyor: **"Sinema, kültürümüzün bir parçasıdır. Eğer Amerikalıların istediği gibi, sinemayı bir endüstri ürününe indirgersek, tüm sektörün fişini çekmiş oluruz. Birkaç yıl içinde Avrupa filmi diye bir şey kalmaz."** Bunun, Hollywood için de bir felaket olacağını soyluyor Wenders, **"  nk  sinemanın sanat yönünü dengeleyen, sinemayı zenginleştiren unsurlar ortadan kalkar"**.

Bakalım, bu mücadelenin sonu nereye varacak? Yıllar önce de benzer bir süreç yaşanmış, Gatt ve Tariff görüşmelerinde, serbest ticaretin önündeki tüm engellerin kaldırılmasını savunan Amerikan görüşü savaşı kazanamamış, Avrupa kültür alanının serbest ticaret anlaşmasına dâhil edilmesini engellemişti. Gene, Fransa'nın öncülüğünde sonuca ulaşmıştı bu mücadele...

Hiç kuşkusuz, ülkemizi de ilgilendiriyor bu tartışma. Çünkü, AB üyesi olmamamıza karşın, Avrupa ortak yapımları (Euroimages), Avrupa Sinemaları gibi bazı programlardan yararlanıyor sinema sektörümüz. Peki, bu tartışmalara bizim bakanlığımız ne diyor acaba? Sayın Bakanımızdan bu konuda bir söz duymadık, ama sanat kurumlarının devletin sırtında bir yük olduğunu düşünen bir iktidar kimin tarafını tutar, tahmin edebiliriz... Benim merakım başka: Avrupa sinemacıları sanatı savunmak için sokağa çıkarken, bizim kültür sektörümüzün insanları kendi haklarını korumak için ne yapar? Mesela, bugün Taksim'e çıkıp, **"kamunun sanat kurumları kapatılamaz"** diyecek kaç kişi çıkar?

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korku

Vecdi Sayar 03.06.2013

Bize türkülerimizi söyletmiyorlar Robeson

kartal kanatlı kanaryam

inci dişli zenci kardeşim

türkülerimizi söyletmiyorlar bize

*

Korkuyorlar Robeson

şafaktan korkuyorlar

görmekten, duymaktan, dokunmaktan korkuyorlar

yağmurda çıırılçıplak yıkanır gibi ağlamaktan

sımsıkı bir ayvayı dişler gibi gülmekten korkuyorlar

sevmekten korkuyorlar, bizim Ferhad gibi sevmekten

(sizin de bir Ferhadınız vardır elbet Robeson adı ne?)

tohumdan ve topraktan korkuyorlar

akan sudan ve hatırlamaktan korkuyorlar

ne iskonto, ne komisyon, ne vade isteyen bir dost eli

sıcak bir kuş gibi gelip konmamış ki avuçlarının içine

ümitten korkuyorlar Robeson, ümitten korkuyorlar, ümitten,

korkuyorlar, kartal kanatlı kanaryam

türkülerimizden korkuyorlar

Nâzım Hikmet, 1949 yılında, Amerika'da ırk ayrımı politikasına karşı çıkan zenci şarkıcı **Paul Robeson** için

yazmıştı bu türküyü...

Az sonra yola çıkıyorum, Moskova'ya doğru... Türkiyeli sanatçılardan oluşan kalabalık bir grupla... Nâzım'ı mezarı başında anmak için. Onu kaybedeli tam elli yıl doluyor bugün...

Bugünü görebilseydi nasıl da mutlu olurdu Nâzım usta... **"Akrep gibisin kardeşim"** diye seslendiği insanların, İstanbul'da ve Türkiye'nin pek çok köşesinde, demokratik haklarını korumak için nasıl mobilize olduğunu, nasıl dayanışma içine girdiğini, farklı siyasal görüş ve inanışlardan insanların birlikteliğini, coşkusunu görebilseydi...

Ama, biliyordu Nâzım... bir gün gelip kitlelerin uyanacağına inancını hiç yitirmemişti. 1959 yılının başında yazdığı **"Yine İyimserlik Üstüne"** şiirinde ne diyordu:

*Sağlığında açıldı kosmos yolu,
Moskova'da açılış törenindeyim.
Avucumda bir çocuğun sarışın eli,
Bir yılbaşı ağacının önündeyim.*

*

*Biliyordum, yaşına bile gelmeden,
Gözlerinde sırça toplar yanan çocuk,
yolcu füzeleri güneşe doğru, yıldızların arasından,
balıklar gibi sessiz sedasız akıp gidecek.*

*

*Ama füze yolcuları yola çıkabilecek mi pasaportsuz?
Bilet olacak mı, parayla mı alacaklar?
Ve uzaklaşıp karpuzlaşır, elmalaşırken dünyamız,
Atmosferde savaş füzelerine mi rastgelecekler?*

*

*Beni ilgilendiren bavullarının eşyası değil,
yüreklerinin yükü.
Korkuyorlarsa kimden, neden, niçin, nasıl?
Ya para hırsı? Emir verme merakı?*

*

*Yüzüne yılbaşı ağacının telli pullu
aydınlığı vuran çocuk,
belli, bilmiyorum neden, ama belli
yaşayacak benden iki kere çok.*

*

*Kosmosa filan gidip gelecek. İş bunda değil.
Yeryüzünde görececek mucizenin büyüğünü:
tek insan milletini pırıl pırıl.
Ben iyimserim, dostlar, akarsu gibi...*

Nâzım Hikmet'in özelemlerinin bir kısmı gerçekleşti; mesela açıldı kosmos yolu, pasaport da hükmünü yitiriyor yavaş yavaş...

“Ya para hırsı? Emir verme merakı?”

İşte bundan pek emin değilim...

*

Ama, umutluyum...

alanlara çıkan insanların gözlerindeki “telli pullu aydınlık”tan,

doğa sevgisinin, demokratik bilincin serpilip, yeşermesinden,

Duman’ın bir gecede yazıp dolaşıma soktuğu, sanatın gücünü bir kez daha bir kez daha dosta, düşmana anımsatan o güzelim türküden kaynaklanıyor umudum...

... Biberine, gazına

Jopuna, sopasına

Tekmelerin hasına

Eyvallah....Eyvallah

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nâzım’ın çocukları

Vecdi Sayar 08.06.2013

Hafta başında Moskova’daki **Nâzım’ı yitirişimizin 50. yılı** etkinlikleri, “**Taksim Direnişi**” ruhuyla gerçekleşti. Nâzım Hikmet Vakfı ve Rus-Türk İşadamları Derneği işbirliği ile düzenlenen etkinliklere, yetmişin üzerinde Nâzım dostu katıldı. Moskova’ya gelen grup içinde kimler yoktu ki... Vakfın yöneticileri, tiyatro ve sinemamızın önde gelen emektarları, belgeselci dostlar, televizyon ve medya dünyamızın, sahnelerin, ekranların önemli isimleri.. etkinliklere katılan aydınlarımızdan yalnızca birkaçıydı... Kimimiz izleyici olarak oradaydık, kimimiz sahnede görevli...

2 haziranda Moskova’da, Nâzım’ın da sahnesinden şiirler okuduğu, bin beş yüz kişilik “**Mir**” (**Barış**) salonunda görkemli bir gece yaşadık. Nâzım Hikmet Vakfı Başkanı **Rutkay Aziz**’in etkileyici konuşmasıyla açılan gecede, önce “**Çellistanbul**”u dinledik. Sonra, **Güvenç Dağüstün, Zuhal Olcay, Edip Akbayram** ve **Zülfü Livaneli** Nâzım şarkıları seslendirdiler... Unutulmaz bir geceydi. Ama, gecenin en anlamlı dakikaları, sanatçıların konuşmalarında “**Taksim Direnişi**”ne değinmeleri, Taksim’de ve yurdun başka köşelerinde direnen gençleri alkışlamalarıydı... **Hıfzı Topuz**, salondaki herkesi duygulandıran konuşmasında, “**Nâzım, bu gençleri görseydi nasıl da mutlu olurdu**” derken, sanatçılardan biri (şu an anımsayamıyorum hangisiydi) “**Bir ağaç ölür; bir halk ayaklanır**” dizesini okuyarak, şiirin zaman ötesi gücünü vurguluyordu. Çağlar boyu devam eden özgürlük kavgalarında sanatçılar hep ön saflarda yer almamış mıydı zaten? Sanatçı duyarlığının gerçek temsilcileri, **Nâzım’ın çocukları**ydı onlar...

Gecenin en heyecan verici yanı ise, program biterken Moskova’da yaşayan Türkiyeli gençlerin ellerindeki dövizlerle sahneye fırlamaları; sanatçılarla birlikte direnişe destek vermeleriydi. Ertesi sabah, yani Nâzım’ı yitirdiğimiz 3 haziran sabahı, Nâzım’ın mezarı başındaydık. Nâzım Hikmet Vakfı yöneticilerinden **Hıfzı Topuz**, **Tarık Akan** ve **Zeynep Oral**’ın konuşmalarının ardından **“Çellistanbul”**un etkileyici müziği ile başladı mezar başındaki tören... Taksim Direnişi’ne destek orada da sürdü. Hep birlikte uçurduğumuz beyaz güvercinlerden biri gitti, Nâzım’ın anıt mezarının üzerine konuverdi ve dakikalarca ayrılmadı oradan, patlayan flaşlara falan aldırmadan... Ardından, gençler dövizlerini açtılar: **“Her yer Taksim, her yer Direniş”**...

Nâzım’ın çocukları, yalnızca sahnede değildi.. her yerdeydi; alanlarda, barikatlarda, tasarım ofislerinde, müzik stüdyolarında... Bir hafta içinde üretilen sloganlar, afişler, klipler ve şarkılar Türkiye gençliğinin ne denli yaratıcı olabildiğini gösterdi. **Duman**’ın güzel şarkısının ardından, **Kardeş Türküler**’in **“Tencere, Tava havası”** geldi; **Borusan Orkestrası** Gezi Parkı’nda direnişçilere konser verirken, **Tarkan**’dan **Yasemin Mori**’ye müzik dünyamızın neredeyse tüm ünlü isimleri sanal âlemde direnişe destek derliyordu... Genç kuşağın yıldız piyanisti **Ayşe Deniz**, New York’tan direnişe destek veriyor; Direniş görüntüleri üstüne bestelediği eserini gaz maskesi ile çalışıyordu, sanal dünyaya gönderdiği klipte. **Boğaziçi Üniversitesi Caz Korosu**, güzel bir türkü uyarlamasıyla katılıyordu kervana: **“Çapulcu musun vay, vay/ Eylemci misin vay, vay...”**

Nâzım’ın özgürlük türküleri, Gezi Parkı’ndaki arkadaşlarımızın dilinden düşmezken, dünyanın dört bir yanında insanlar meydanlarda toplanıyor, direnişçilere destek veriyordu. Dünyadan yükselen çılgıklardan biri de Venedik’ten geliyordu. **Venedik Bienali**’ne katılan Türkiyeli sanatçılar, küratörler, yazarlar, bir basın açıklamasıyla **“Yalnız değilsiniz”** mesajı gönderiyorlardı Taksim’e doğru... Güzel bir rastlantı: bu yıl Bienal’de Türkiye pavyonunun sanatçısı **Ali Kazma**’nın büyük bir beğeni ile izlediğimiz yapıtı şu adı taşıyordu: **“Rezistans”** yani **“Direniş”**...

Tabii, sanatçılarımızın büyük bölümü direnişe destek verirken, bir kısmının hesap yapmaya devam ettiği görülyordu. Onlar hesaplarını yapadursun, sanat dünyamız belki de tarihinde ilk kez bu kadar politize oluyor ve toplumdaki inanılmaz devinimin ve yaratıcılığın gerisinde kalmamaya çaba gösteriyordu.

“Bir ağaç gibi tek ve hür/ ve bir orman gibi kardeşesine” çağrısı kitlelerin ortak sloganı olmuştu. Türkiye’nin pek çok kentinde her yaştan insanlar meydanları doldurmuş; **“Ben ne dersem o”** diyen despotik zihniyete onay vermediklerini; insan hakları ve özgürlük talebinde buluşan, bu mücadelede her türlü riski göze alan gençlerin yanında olduklarını söylüyorlardı. Nâzım’ın çocuklarıydı onlar da...

“Türkiye’m sinirlenince” gerçekten de, **“çok güzel oluyor”**du...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Film yeni başlıyor

Vecdi Sayar 15.06.2013

Taksim Gezi Parkı 18 gündür coşkulu bir direniş sahne oldu. “**Ben ne dersem o**” diyen iktidar sahipleri sonunda geri adım atma ihtiyacını duyarken, direniş katılan onbinlerce İstanbullu korku duvarını aşmanın ve dayanışmanın sevincini paylaşıyor.

Direnin en güzel yanı, kendiliğinden gelişen bir hareket olması; farklı taleplerle parkı ve meydanı dolduran kitlelerin ortak noktalarda buluşabilmesiydi. Kitlenin ana gövdesini gençler oluşturunuyordu. Bu gençlerin önemli bir bölümü, her zaman meydanlarda görmeye alıştığımız örgütlü gençlik değildi. Vicdanlarıyla, sağduyularıyla harekete geçen, iktidarın kibrine, duyarsızlığına, kendinden olmayanları küçümseyen tavrına tepki duyan gençlerdi. 90’ların bireyci gençliğinden çok farklı; birlikte hareket etmeyi seven, ortaklaşa bir yaşam biçimini mükemmel bir biçimde örgütleyebilen bu gençliğe hayranlık duymamak mümkün değildi.

Sosyalist örgütlerin bir kısmı, parkın dış bölümünde ve meydanda yerleşerek, direniş destek verdiler. Bu grupların direniş biçimlerini eleştirmek mümkündü elbette, ama onların destek vermemeleri durumunda hareketin daha ilk anda bastırılabilceğini de gözardı etmemek gerekirdi. Farklı sosyalist çevreler ve anarşist gruplarla, Y kuşağı gençleri arasında saygıya ve hoşgörüye dayanan bir dayanışma gözlemleniyordu ki, bu pek alışılmış manzaralardan biri değildi... Kürtlerle, Ulusalçılar, yoksul çocuklarla, zengin çocuklar, politik çocuklarla, apolitik çocuklar yan yana direndiler, birbirlerini tanıdılar, birbirlerine anlayışla yaklaştılar, hatta destek oldular... İşte, “**Gezi Direnişi**”nin en büyük kazanımlarından biri buydu.

Gezi Parkı’nda **Topçu Kışlası**’nın “**ihya edilmesi**” gibi anlaşılması güç, tarihsel mirası koruma ilkelerine aykırı bir kararın dayatılmasına tepki duyan, kentlilik ve çevre bilincine sahip yurttaşlar ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin oluşturduğu “**Taksim Platformu**”nun başlattığı eylemin bu derece güçlenmesini sağlayan şey, polisin bu bir avuç eylemciye acımasızca saldırması oldu. Medyanın büyük kısmı suskunluğunu korurken, sanal ortam dayanışmanın belkemiğini oluşturdu. Ülkemizin belli başlı sivil toplum örgütleri temsilcilerinin oluşturduğu “**Taksim Dayanışması**”, hiçbir dayatma içermeyen, demokratik ve hoşgörölü tavrı ile provokasyonları ânında önlemeyi, parktaki düzeni ve koordinasyonu sağlamayı başardı.

Taksim’deki barışçıl eylemin acımasızca bastırılmaya çalışılması, eylemi yurdun başka köşelerine de taşıırken, siyasi iktidar hatalarına her gün yenilerini ekledi. Eylemcilerle diyalog yerine, eyleme katılan kitlelere açık savaş ilan etti. Oysa, eyleme destek veren halk kitlelerinin birincil motivasyonu, polis şiddetine karşı çıkmaktı. Siyasal iktidarın, insanların yaşam tarzına yönelik müdahalelerinin birbiri ardına gelmesi, “**Arkamda yüzde elli var**” diyerek toplumu ayırıştıran bir tutum takınılması da, örgütsüz kitlelerin bu harekete sempatiyle bakmasını ve dayanışma göstermesini sağladı.

Eylemlerde aktif biçimde rol alan gruplardan biri de sanatçılardı. Tiyatrocusu, sinemacısı, müzisyeni, ressamı, balerini, operacısı, yazarı, çizeri ile tüm sanat dünyası harekette öncü bir rol oynadı. Başbakan’ın sanatçıları hedef gösteren sözleri bu dayanışmayı daha da pekiştirdi. Sanatçılar iktidarla yapılan görüşmelerde de aktif rol aldı. Süreç içinde, kendini alay konusu yapan birkaç sanatçı da oldu elbette. Onlara şaşırmadık.

Sanat açısından bir başka kazanımsa, halk kitleleri ile sanatın kucaklaşmasıydı. Direniş, sloganları ile, afişleriyle, graffitileriyle, şarkılarıyla sanat tarihimizde parlak bir sayfa açtı. Bir arkadaşımızın deyişi ile, daha iyi bir “**Bienal**” düşünmek çok zor artık.

Şu satırları yazdığım sırada, eylemin nasıl sonuçlanacağına, ya da nasıl şekilleneceğine ilişkin karar alınmamış; parkta demokratik bir biçimde tartışılıyordu. Sonuç ne olursa olsun, Gezi artık bir simge, demokrasinin yeşerdiği bir park olmuştur. Daha fazla özgürlük, daha fazla demokrasi talebi kitleleri sarmış; korku yenilmiştir.

Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak; ifade özgürlüğüne, sanat kurumlarına yönelebilecek saldırılar, karşısında yalnızca sanatçıları değil, tüm halkı bulacak... Sinemacıların dünkü basın açıklamasında seslendirdiği slogana

kulak verin:

“Bu daha fragman, film yeni başlıyor.”

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siz bilirsiniz...

Vecdi Sayar 22.06.2013

Taksim Gezi Parkı'nda son durum: Belediye görevlileri çalışmalarını tamamlamış. Yüzlerce ağaç, binlerce çiçek ekilmiş park içine. Çok akıllıca doğrusu. Yürüyecek, oturacak alanları daraltın daraltabildiğiniz kadar; parkın güvenliğine ilişkin hiçbir sorun kalmaz. Kazara bir çiçek mi ezildi, biri çimlere mi oturdu, geçersiniz mikrofonun karşısına, **“Gördünüz mü”** dersiniz, **“Hani çevreciydi bunlar?”**

Meydanlarda insanlar duruyormuş... dursunlar bakalım... parklarda forumlar toplamışlar, tartışıyorlarmış.... tartışınlar bakalım... elbet bazı gönüllü vatandaşlar çıkar, devletine hizmet aşkıyla yanan... *Twitter, Facebook* denen belalar giderek daha tehlikeli hâle geliyormuş. Bir fikir binlerce kişiye ulaşıyormuş; bir dakika içinde dünyanın dört bir yanından tepkiler geliyormuş... Bunun da bulursunuz çaresini; çıkarıverirsiniz bir kanun, kanunsuz ilan edersiniz *Facebook*'a gireni, tweet falan atanı...

Sanatçılar, gazeteciler huysuzlanıyormuş... **“özgür yaşamak istiyoruz”**; **“hayat tarzımıza karışmasın devlet”**, **“sansür istemiyoruz”**, **“hedef gösterilen arkadaşlarımıza sahip çıkıyoruz”** diyorlarmış... Bunlarla da baş etmenin yolunu bulursunuz siz. Hapse atsanız çok ses getirir; en iyisi ekonomik baskılar... Kulağını çekiverirsiniz medya patronlarının, dizilerde oynatmazlar olur biter. Yazacak gazete, oynayacak sahne kalmayınca, ortalık güllük gülistanlık oluverir. Gezi Parkı'nda olduğu gibi...

Ne istiyor bu sanatçılar... Ne istediler de vermediniz? Dün, Mersin'deki Akdeniz Oyunlarının açılışını görmediniz mi? Bakmayın siz o kötü niyetlilere... Yok efendim, hep aynı adamlara veriliyormuş bu işler. Bütün işler **“kitch”**miş, birbirinin kopyasıymış... Erzurum'daki Kış Olimpiyatları'nın, Eskişehir'deki Türk Dünyası Kültür Başkenti'nin açılış törenlerindeki ihtişamdan konuşan yok... Bu kadar para dökecekseniz, elbette işi kime vereceğinizi bileceksiniz...

Avrupa'da bu işler için proje yarışmaları mı açılıyormuş; açarsınız siz de yalancıkdan bir yarışma. Öyle koşullar koyarsınız ki, kazanan baştan belli olur. Eh, hep aynı şirketler alıyor bu işleri denmesin tabii... kurdururirsiniz muhtelif şirketler, ihaleyi bir ona verirsiniz, bir buna, böylece bütün kötü niyetli ağızları susturmuş olursunuz.

Bir de, biletleri toptan satın alacaksınız... Seyirci bu, ne yapacağı belli mi olur? Topluca alıp, teşkilata dağıtıverirsiniz. Hiç kuşkunuz olmasın, alkışınız garanti. Eleştiri, meleştiri de gelmez, bu ne biçim gösteri diye... Ukalalığa ne gerek var? Siz en iyisini bilirsiniz...

Bu sanatçılar kendilerini ne sanıyor allahaşkına? Sadece kendileri bilir, kendileri çeker, kendileri oynar mı sanıyorlar. Sizin sanatçılarınız ne güne duruyor? İlle de konservatuar mezunu olmak mı lazım? Eskiden konservatuar mı vardı? Kuruversin arkadaşlar **“kumpanya”**larını, biraz da onlar para kazansın değil mi?

Tabii, bir tehlike var. “Öteki”ler de boş durmayıp kendi sahnelerini kuracaklar. Dayanacaklar devletin kapısına; **“Kamu desteği hakkımız... söke söke alırız”**... Ama, siz bu tehlike karşısında sağlam durmayı bilirsiniz: **“Biz beğendiğimizi destekleyeceğiz”** deyiverirsiniz... akan sular durur.

Avrupa Bakanımız da çıkıp bir demeç patlatır: **“Avrupa’da sanat alanına desteklerin özerk kurullar eliyle, rasyonel ilkeler ve kurallar çerçevesinde, saydam bir işleyişle verildiğini söyleyenler vatan hainidir. Zaten biz Avrupa’yı tanımıyoruz”** der, mesele hallolur...

İşi daha da sağlama bağlamak için, Kültür ve Turizm Bakanlığımız bir kanun taslağı hazırlayıverir. Özerk Sanat Kurumu mu demiştiniz... alın size kapı gibi kurum. Yok öyle, tüm sanat dallarındaki meslek birlikleri temsilcilerinin yönetiminde olacağı, demokratik işleyişe dayalı sanat kurumu mu olurmuş...

En iyisini siz bilirsiniz... atayıverirsiniz on bir adamınızı (sanatçılar arasından seçmekte biraz zorlansanız da, gene bulursunuz... meraklısı çoktur bu işlerin): verirsiniz ellerine **“Muhafazakâr Sanat Manifestosu”**nu, işte bu kadar... Bundan ala özerk kurum mu olur?

Ha, bu arada Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi ve Devlet Senfoni Orkestralarındaki çalışanları da Bakanlığın düz memurları hâline getirmeyi ihmal etmemek gerek. Nasılsa, çoğu istifayı basar bu durumda. Kalanlara da, siz ne biçim sanatçısınız, kurun tiyatronuzu, destek almak için başvurun Sanat Kurumumuza dersiniz.

Acayip demokratik bir görüntü verir bu: Düşünsenize devletin sanatçıları ile ‘halkın’ öz bağrından çıkmış kumpanyalar eşit şartlar altında yarışacak, destek alabilmek için...

Tabii, kararı da sizin tayin ettiğiniz güvenilir insanlar verecek. Bunlar, illaki sanatçı olacak diye bir şey yok. Yumurtadan anlamak için, yumurtlamış olmak gerekmiyor, değil mi efendim...

Yapılması gerekenler ortada. Ama, gene de...

Siz bilirsiniz...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ben şimdi biraz

Vecdi Sayar 29.06.2013

Bir aydır Türkiye heyecan dolu günler yaşıyor. Daha da yaşayacağı benzer. Üzerine ölü toprağı serpilmiş bir toplum uyandı. Taksim Gezi Parkı’nda ateşlenen kıvılcım dalga dalga yayıldı ülkeme.

Toplumsal sorunlara kayıtsız kalan, kendi dünyalarına çekilmiş gençler ayaklandı birdenbire. Geçim sorunlarından ötesini düşünmeyen, daha doğrusu düşünmemeye koşullandırılmış orta sınıf sorular sormaya başladı. Bu gençler ne istiyor? Nasıl oldu da, bu kadar geniş bir cephe kurulabildi? Siyasi iktidar neden bu kadar acımasız?

Soruların sayısı arttıkça, iktidarın nefreti katlanıyor. Yalanlarına kanmayan, mazlumlari savunan herkesi karşısına almaya başlıyor. Doğru haber peşinde koşan gazeteci, sansüre karşı çıkan sanatçı, gençlere yardım elini uzatan doktor, adalet arayan avukat... hepsi de payını alıyor bu nefret sarmalından.

Ama, korku duvarı açıldı bir kez. İnsanlar, düşüncelerini söylemeye devam ediyor, işlerinden olma pahasına... Meydanlardaki protesto eylemleri durmak bilmiyor (bugün de var, Türkiye'nin dört bir yanında). Gaddarca öldürülen bir işçiye, terörist gibi gösterme çabaları karşılıksız kalıyor. Toplumdaki itiraz artıyor.

Yeni bir Türkiye'nin ayak sesleri duyulmakta meydanlarda. Artık '**kul**' olmaktan bıktık, vatandaş olmak istiyoruz diyor insanlar. AKP'ye bir zaman desteklemiş olanlar da bu rüzgârdan etkileniyor... '**Tek Adam**' zihniyeti artık bu ülkede tutunamaz. İşte, Gezi Direnişi'nin getirdiği en büyük kazanım bu.

2 Temmuz Sivas Katliamı karşısında bu çapta bir direniş olmamıştı. Diyarbakır hapisanesinde, Roboski'de yaşanan zulümlere de kulaklarını kapatmıştı toplumun büyük kesimi. Kürtlere yapılan ayrımcılığa, insanlık dışı uygulamalara da duyarsız kalmıştı. Çünkü, devletimiz ve medyamız elbirliği ile bambaşka bir resim getirip koymuştu önlerine.

Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...

Bu toplum, aydınlarına, sanatçılara uygulanan baskılara kayıtsız kalmayacak. Çevreyi talan edenlerden, ranttan başka bir şey düşünmeyenlerden, kültürel mirasımıza saygı göstermeyen, sanatçıyı düşman görüp ondan intikam almaya çalışanlardan hesap soracak.

Siyasi iktidar, istediği kadar kendi kitlesini konsolide etmeye çalışsın, insanlar artık özgür iradeleri ile seçimlerini yapmaya kararlı. Evet, mesele üç-beş ağaç değil... Gezi Parkı bir kıvılcımdı. İnsanlara özgüvenlerini kazanma olanağı sağlayan bir kıvılcım. Artık, düşünmeye, soru sormaya başladık. Aramızdaki fikir ayrılıklarına karşın, ortak noktalarda buluşabildik.

En önemli ortak noktamız: katılımcı demokrasiye duyduğumuz özlem.

Ya ayrıldığımız noktalar ? Elbette, farklı görüşlerimiz var. Sosyo-kültürel olgulara bakışımızda, toplumun refahı için atılacak adımlarda farklı tercihlerimizin olması çok doğal. Kimimiz mevcut ekonomik düzen içinde daha adil bir dağılımı savunurken, kimimiz sosyalist bir ekonominin tek seçenek olduğunu savunacak. Kimimiz, enternasyonalist bir bakış açısını yeğlerken, kimimiz ulusalcı bir çizgide duracak... Yeter ki, bu farklı görüşleri özgürce ifade etme olanağı bulalım. Yeter ki, tüm devlet aygıtları ve ele geçirilmiş medya organları eliyle tek bir görüş dayatılmasın. Ya bizden olursun, ya da sürünürsün mantığı ile yaklaşılsın insanlara.

Bu bağlamda, eylemlere katılan, destek veren tüm arkadaşlara seslenmek isterim. Forumlarda, sık sık duyuyoruz, "**Biz galiba Kürt sorununu da bu medyadan izledik**" sözlerini... İstanbul'daki toplantılara, forumlara katılan gençlere bakıyorum. Büyük çoğunluğu, eğitim sistemimizin ve düzenin tüm diğer aygıtlarının taarruzu altında yetişmiş, ülkenin doğusuna adım atmamış, topluma dayatılan sansürlerin farkında olmadan bugünlere gelmiş gençler. Bağımsızlıktan yana olmakla, milliyetçi söylemlere kapılmak arasındaki keskin çizginin ayırıcısında değil bir kısmı.

Belki diyorum, Gezi Direnişi onlara '**empati**' yeteneklerini geliştirme şansı vermiştir. Kürt sorununa farklı bir gözle bakmayı, barışçıl çözümü desteklemenin iktidar yandaşlığı olmadığını anlamışlardır. Eğer böyle ise, Gezi'den yükselen Yeni Türkiye ruhunun en büyük kazanımlarından biri de bu olacak. Kendimiz için istediğimiz özgürlüğu, Kürt kardeşlerimiz için de isteyebileceğiz.

Sivas katliamı mağdurlarını (bu ülkenin çok değerleri aydınlarını, ozanlarını) andığımız şu günlerde, Sivas'ta ve Gezi Direnişi'nde yitirdiğimiz tüm canları, sevgili **Metin Altıok**'un "**Ben Şimdi Biraz**" şiiri ile anmak istiyorum.

**Ben şimdi biraz da
Senin için görüyorum;
Gökyüzünün parlak,
Bakış seken mavisini.
Ben şimdi biraz da
Senin için duyuyorum;
Gecenin o sarsak,
Yokuş çıkan ezgisini.
Ben şimdi kanayarak
Senin için yaşıyorum;
Sazan derisi gibi
Günlerimi külle soyarak**

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Darbeyi beklerken

Vecdi Sayar 06.07.2013

Merak etmeyin, darbe falan beklemiyoruz... Bu başlık, dikkatinizi çekmek içindi (kimilerinin "**hah işte**" diye iştahla okumaya başladığını da biliyorum. Özellikle onlar okusun diye yazılıyor bu yazı). Yoksa, darbenin ne olduğunu iyi biliriz biz. Darbeden medet umanlara da, her zaman karşı çıkmışızdır.

Biz derken "**royal plural**" kullanmıyorum elbette. Sanatçısı, küratörü, yapımcısı, eleştirmeni ile tüm sanat camiasını kastediyorum... Kimimiz bedeninde hissetmiştir darbelerin acısını kimimiz yüreğinde. Ama, duyarsız kalanımız pek azdır.

Sanatçı, totaliter ve otoriter yönetimlerin her türüne, toplumu ayrıştırarak egemenliğini sürdürmek isteyen iktidarlara karşı durur. Toplumun bölünmesinden, bir kesimin "**öteki**"ni küçümsemesinden, dışlamasından acı çeker. Kendisi gibi düşünmeyen, farklı hayat tarzına sahip insanlara saygı duyar; birlikte yaşamanın mümkün olduğuna inanır. Karşıt kamplara bölünmekten, insanların birbirini anlamaya gayret etmemelerinden kaygı duyar. Hele, ortak yanları fazla olan insanların, kimi zaman kişisel, kimi zaman ideolojik nedenlerle ayrışmaları, kaygısını daha da artırır.

İçinde yaşadığımız "**Gezi Direnişi**", bu kaygılarımızı büyük ölçüde giderdi. Genç kuşak, ağabeylerinin yanlışlarından sıyrılmaya azimliydi besbelli... Farklı ideolojik çizgilerdeki (liberal, anarşist, Marksist-Leninist, sosyal demokrat, ulusalcı, anti-kapitalist Müslüman...) gençlerin Gezi Parkı'ndaki, meydanlardaki birlikteliği gelecek için umutlarımızı güçlendirdi.

Meydanları dolduran kalabalıklar içinde sanatçılar da vardı. Kimi, halkımızın yakından tanıdığı şöhretler, kimi genç sanatçılar. Hepsi, aynı heyecanı paylaşıyordu.

Sanatçıların bu dayanışması çok önemliydi. Farklı çizgilere sahip insanların ortak değerlerde, ortak ideallerde buluşabileceğini gösteriyor, toplumun öteki kesimlerine örnek oluşturunuyordu.

Geçen haftaki yazımda, Kürt sorununa duyarsız kalınmaması, direnişin "**Barış Süreci**"ne zarar vermemesi gerektiğini söylüyordum... Tam da aynı gün, Lice'de yaşananlar sonrası, "**Yaşasın halkların kardeşliği**" sloganları ile meydanları dolduran kitleler bu kaygımın yersiz olduğunu gösterdi. Kürt arkadaşlarımız, gecikerek ortaya çıkmış olsa da bu duyarlılığın anlamını ve değerini kavramış olmalılar.

Gezi Direnişi, siyasi iktidara da bazı gerçekleri göstermiş olmalı. Kimi konularda geri adımlar atılmaya başlandı: Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasası geri çekildi. Özel ormanlarda imar oranını artıran düzenleme, Meclis'te görüşülmekte olan "**torba yasa**"dan çıkartıldı. Gezi'nin park olarak kalması mahkeme kararı ile kesinleşti. En son haber, Kültür Bakanımız **AKM**'nin onarımının tamamlanarak, 2014'te hizmete açılacağını söylemiş. Herhalde, bu konudaki mahkeme kararını da aşamayacaklarını anlamış olmalılar.

Ya da, gençlerin "**orantısız**" mizahı karşısında teslim olmaktan başka çare göremediler. Gençlerin elindeki pankartlardan biri ne diyordu: "**Baroksa tamam**"!

Ama, gene de kaygılıyız. Toplumun farklı kesimlerine, medya mensuplarına, Gezi'ye destek veren doktorlara, avukatlara, öğretim üyelerine, sanatçılara, sanal ortamda direnişe destek veren insanlara yönelik "**cadı avı**"nın ne yönde gelişeceğini bilemiyoruz. **Memet Ali Alabora**'nın şahsında hedef alınan sanat camiası, ufuktaki karanlık bulutlardan kaygılı...

Evet, bir darbe bekliyoruz

Bu darbe, sanat alanı üzerinde siyasi iktidarın mutlak hâkimiyetini tesis etmeye yönelik bir yasa tasarısı... "**Türkiye Sanat Kurumu ile Sanatın Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı**" taslağı, Anayasamızın "**Sanatın ve sanatçının korunması**" başlıklı 64. maddesinden hareketle, sanatsal faaliyetlerin devletçe desteklenmesini ve bu desteğin, İngiliz Sanat Konseyi (doğrusu: Büyük Britanya Sanat Konseyi) benzeri, "**Türkiye Sanat Kurumu**" adında, idari-mali özerkliğe sahip bir kamu kuruluşu eliyle yönlendirileceği hükmünü içeriyor.

Diyeceksiniz ki, ne var bunda... Avustralya'dan Güney Afrika'ya, dünyanın pek çok köşesinde ve hemen tüm Avrupa ülkelerinde benzer kurumlar yok mu? Elbette var; üstelik aynı adla bir kurumun kurulması gerektiğini bizler yıllardır söyleyip durmaktayız. Yaklaşık yirmi yıldır sanatçı örgütlerinin birlikte sürdürdüğü çalışmalarda, yasa tasarıları üretildi, "**Özerk Sanat Konseyi**" çatısı altında sempozyumlar yapıldı; hazırlanan tasarılar Kültür bakanlarına verildi (kimbilir kaç bakan geldi geçti bu süreç içinde)...

İyi ya, diyeceksiniz, nihayet bu hükümet özlediğiniz "**Türkiye Sanat Kurumu**"nu kuracak; niçin şikâyet ediyorsun? Sorunun yanıtını, gelecek haftalara bırakarak, şu kadarını söyleyeyim. Güzel bir projenin çarpıtılarak gerçekleştirilmesinden, hiç dokunulmaması yeğdir diye düşünüyorum.

Özerk kurum kurulacakmış! Türkiye'deki görece özerk kurumların tamamı siyasi iktidara bağlanmışken... ne kadar inandırıcı!?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye Sanat Kurumu

Vecdi Sayar 13.07.2013

Gezi Parkı direnişi, Türkiye’de çok şeyi değiştirdi, değiştirmekte. Kuşkusuz, sanat alanında da bunun yansımaları oluyor. İlk yansıma, üretimde oldu... Müzikten görsel sanatlara (fotoğraf, grafik, duvar resmi, video art), mizahtan sahne sanatlarına uzanan zengin bir içerik... İlk kitaplar yayımlandı bile; arkası geleceğe benzer.

Direnişin, sanat alanına en önemli katkısı ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda sessizce hazırlıkları sürdürülen ve Meclis tatile girmeden yasalaştırılması planlanan **“Türkiye Sanat Kurumu ile Sanatın Desteklenmesi Hakkındaki Kanun Tasarısı”**nda geri, adım atılması oldu. Üzerinde çalışıldığı söyleniyor.

Taslakta pek çok olumlu unsurun bulunduğunu söyleyebiliriz. *“....Sanatların güçlendirilmesi, tanıtılması, yaygınlaştırılması, toplumun her kesiminin sanat ürünlerinden verimli bir şekilde yararlanması, sanat aracılığıyla çağdaş ve etkin bir sanat ortamının yaratılması için bu alanlarda kültür ve sanatımıza katkı sağlayacak nitelikteki ulusal veya uluslararası projelerin değerlendirilmesi ve desteklenmesi”* ile **Türkiye Sanat Kurumu**’nun kuruluşuna... (yasa tasarısı, Madde 1) kim karşı çıkabilir...

Tüm uygar ülkelerde, benzer kurumlar oluşturulmuş, kültür-sanat alanındaki kamusal desteklerin bir bölümü (hepsi değil) bu kurumlar aracılığı ile sağlanmıştır. Bu kurumların *“...idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz...”* olması (Madde 3) gereklidir taslakta yazıldığı gibi, ama maddenin devamı şöyle geliyor *“...ve **Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı** Türkiye Sanat Kurumu kurulmuştur”*.

Elbette, bütçe açısından **‘bağlı kurum’** olması anlaşılabilir bir şey. Ama, buradaki bağlılığın kapsamı daha geniş sanki... Nerden mi çıkarıyorum bunu? Taslağın 4. maddesi, Kurumun en üst organı olan **Türkiye Sanat Kurulu**’nun oluşumunu şöyle tarif ediyor: *“Türkiye Sanat Kurulu, Türkiye Sanat Kurumu’nun karar organıdır. Kurul, bir başkan, diğeri ikinci başkan olmak üzere 11 üyeden oluşur. Kurul üyeleri en az 4 yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarıyla, bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmuş veya mesleğinde temayüz etmiş, devlet memuru niteliğine sahip kamu kurum ve kuruluşlarında ya da özel sektörde en az yıl (yıl sayısı boş bırakılmış) deneyim sahibi kişiler arasından, **bakanın teklifi** üzerine **Bakanlar Kurulu kararıyla** atanır. Kurul üyelerinin 6’sı desteklenen sanat dallarında öğrenim görmüş, görev yapmış veya temayüz etmiş kişiler arasından seçilir. Başkan ve İkinci Başkan Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir. Kurul başkanı, kurulun da (herhalde yazım hatası: kurumun da olmalı) başkanıdır.”*

Kurumun amacı ve hedefleri ne kadar **‘ulvi’** olursa olsun, kurumun politikasını belirleyecek olan organın seçimi en hayati noktadır. Buradan da görüldüğü üzere, Kültür ve Turizm Bakanı ve Bakanlar Kurulu, Kurulun tüm üyelerini belirleme yetkisine sahipler. Bunların altısının sanatla ilişkili olması hükmü var. Diğer beşi içinse hiçbir hüküm yok. Yani, herkes olabilir! Size de çıkabilir!

Dünyada, sanat alanındaki kurumların üst yönetimlerinin, bakanlarca belirlenmesi görülmemiş şey değildir. Tabii, o ülkelerdeki demokrasi geleneğini, sanat ve kültüre duyulan saygıyı hesaba katmazsanız, bizde niye olmasın diyebilirsiniz... Ama, doğrusu (hele bizim gibi ülkeler için) demokratik katılım ve uzmanlık ilkelerine saygı duyulması, siyasi iktidar temsilcilerinin/ atamalarının azınlıkta tutulmasıdır. Bazı yetkililerin ağzından defalarca duyduğumuz **“devlet sanata müdahale etmemeli”** sözlerinin güvencesi ancak böyle sağlanabilir.

Bu görüşe itibar etmeden kurulacak, sanat alanında siyasetin tahakkümünü tesis edecek bir özerk kurumun ülkemize '**hayırlar getireceğine**' inanıyorsanız, durmayın yola devam edin....

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özgürlüğün sesini duyuyor musun

Vecdi Sayar 20.07.2013

Dünkü gazetelerde bir haber: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, kentlerin bazı sokaklarında görsel kirliliği önlemek için '**tek tip**' **tabela** uygulanmasını istiyormuş. Daha önce de, benzer girişimler olmuştu. Örneğin, Beyoğlu Belediyesi'nde... Neyse ki, Rahmetli **Şakir Eczacıbaşı**'nın da katıldığı tepkiler sonucu vazgeçilmişti sözkonusu uygulamadan da, bu tekdüzelik felaketinden kurtulmuştu caddelerimiz, sokaklarımız.

Tek tip insan merakı, otoriterliğin sıradanlaştığı '**çoğunlukçu**' demokrasilerde sıklıkla görülür.

Ana akım medyanın asal görevi, bu tek tip insanı yetiştirmektir. Gençlik dergileri, kadın dergileri, otomobil dergileri televizyon dizileri, magazin sayfalarıyla insanlar düşünmek yerine tüketmeye koşullandırılır. Sanat sayfaları tehlikelidir. Mümkünse kaldırılır; olmazsa steril bir hâle getirilir.

Yönetenlerin vazgeçilmezleri arasında, bir de '**tek tip aydın**'lar yer alır. Medyanın en gözde kalemlerleri, tartışmacıları hep bu '**tek tip**'ler arasından seçilir. '**Ana akım**'a ters düşen aykırı söylemler konusunda çok hassastırlar. Dönemler değişir, bu tipler değişmez. Çoğunluğun sığınağına ve korkularına sığınmaktan ibarettir bütün maharetleri.

Tek tip vatandaşları yönetmeye soyunanlar da, genellikle tek tiptir. Her yaptıklarının doğru ve halkın yararına olduğuna inanırlar. O kadar inanırlar ki, bazen beklenmedik şeyler çıkar ağızlarından... Geçenlerde başbakanımız, "**Diyorlar ki, Hitler de sandıktan çıkmış**" sözleriyle, ana akım medyamızın dillendirmeye cesaret etmediği bir gerçeği ifade ediyordu.

Bu, bana 70'li yılların başlarını anımsattı. **Aziz Nesin**'in öncülüğünde biraraya gelerek, onurlu bir başkaldırı bildirisi kaleme aldık. Bu özgürlük bildirgesi, '**dilekçe**' formunda kaleme alındı ve Çankaya'ya iletilti. Ne var ki, basın üzerinde ağır bir sansür var. Tek sözcükle bile kim söz edebilir bu dilekçeden?.. Beklenmedik bir şey oldu. **Kenan Evren** hışımla çıktı televizyona ve dilekçedeki ithamları bir bir sıraladı... Doğrusu, bu katkıyı beklemiyorduk!

Tek tip insan yaratma merakının yalnızca sağa özgü bir durum olduğu sanılmasın. Soldaki '**tek tip**' merakı da oldum olası değişmez. Yüz yıl öncesinin sloganları yeterlidir; fazla icat gerekmez. Nasılsa, her fraksiyonun kendi idol'leri, kitapları vardır. '**Öteki**' fraksiyonlarla mücadele ederek geçer ömürler.

Sanatçılar açısından da, durum çok farklı değildi. Sağda ve solda... Herkes ezberlerine sadık ve kendi köşelerinde, kendi '**mümin**'leriyle mektuplaşmaktayken... siyasi iktidar kendi sanatçı tanımını getirip, koyuverdi önlerine. Sanatçı dediğin, destek aldığı iktidara hizmet etmeliydi... Muhafazakâr olmalıydı... Aile kurumuna saygılı olmak yetmezdi; destek almak istiyorsa, toplumun değerlerini ve aile kurumunu yüceltecek işler yapmalıydı.

Bunu yapamıyorsa, bir başka 'özgürlük' alanı daha vardı: kapitalist sistem içinde yaşamının yolunu bulacaktı. Ya, büyük sermayeye kapılanacak, ya da 'pazar'ın istemlerine tabi olacaktı. Kırk katır mı, kırk satır mı... herkes seçiminde özgürdü!

İşte tam bu sırada, Haziran 2013'te beklenmedik bir şey oldu... 90'ların gençliği sokağa çıkıverdi... Özgürlük istiyorlardı. Kimsenin kendilerine bir yaşam tarzı dayatmasını istemiyorlardı. Emir kulu olmayacaklardı. Kendi hakları kadar, Kürtlerin haklarına da sahip çıkacaklardı. Ve, kimsenin askeri olmayacaklardı.

Bu hareket, karanlığı lanetlemektense, bir mum ışığı yakmayı yeğleyenlerin hareketi...

Türkiye'nin itibarı diyorsunuz; Türkiye'nin itibarını bu kadar yükselten başka bir hareket hatırlamıyorum...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaratıcı olma, kreatif ol!

Vecdi Sayar 27.07.2013

Zaman, sözcükleri iyi seçme zamanı arkadaş! Öyle, önüne gelen sözcüğü kullanmak yok (bak gene sözcük dedin)... Mesela, **Kültür ekonomisi** üzerine bir araştırma mı yapacaksın. **Yaratıcılık** sözcüğünü kullanmayacaksın. '**Kreatif**' ne güne duruyor... Nedenini hâlâ anlamadıysan anlatayım; yaratıcılık Allaha mahsustur...

Siz şimdi bunu hesaba katmayıp, '**yaratıcı endüstriler**'den dem vurmaya kalkarsanız, olmaz tabii ki... Oyuncu kardeşimiz ne diyor: "**Başbakanımızı sevmemin nedeni: Her şeyden haberi var**"... Bu durumda, dikkatli olacaksın. Olmadık zamanda sokağa çıkmayacaksın. Sonradan pişman olacağın sözcükleri kullanmayacaksın.

Herkese nasip olmaz, iftara davet alıp, el pençe divan durmak... En iyisi, baştan hata yapmamaya çalışmak. Doğrusu takdirle izliyorum bazı arkadaşları. Söz gümüşse sükût altındır atasözümüzü harfiyen uyguluyorlar. Onlardan ders alacaksın. Batıl düşüncelerden uzak duracaksın. Büyüklerimiz her şeyi bizden daha iyi düşünür. Bunu aklından çıkarmayacaksın.

İşte bak, sanattan hoşlanmaz sandığın bu insanlar, '**Sanatın Desteklenmesi Hakkında Kanun** Tasarısı' hazırlamış ('**Gezi**'den sonra beklemeye almışlar, üstünde biraz daha çalışıyorlarmış). İyi niyetlerinden kuşku duymayacaksın. Yasaya bir omuz da sen vereceksin. Belki günahların biraz hafifler...

Tasarının elimize geçen taslak metninde, '**yaratıcı endüstriler**' kavramı yer almıyor. Bu tehlikeli sözcükten özenle kaçınılmış besbelli. Oysa içerik, yaratıcı endüstrilerin bir bölümünü kapsıyor. Tiyatro, opera, bale, dans, müzik, geleneksel sanatlar, plastik sanatlar alanlarındaki sanatçılara ve sanat kurumlarına destek verecek bir '**Türkiye Sanat Kurumu**'nun kuruluş ve çalışma esasları çiziliyor bu yasayla. Peki, edebiyat, yayıncılık, mimarlık, grafik tasarım, moda tasarımı, sinema, vb. alanlar neden kapsam dışı? Onlar için de ayrı kurumlar mı öngörülüyor? Bilmiyorsun; bilmene de gerek yok. Sana soracak değiller ya...

Yasada belirtilen sanat alanlarındaki özel girişimlerin devletçe desteklenmesi gerektiğine inanmıyor musun? Evet! Öyleyse, ne söylenip duruyorsun. Edepli dur, al paranı otur!

Yok efendim, yöneticileri Bakanlar Kurulu'nca belirlenen bir kurumun özerkliği olur muymuş; Başbakan **"Tiyatrolarını kursunlar; destek için başvursunlar. Biz, beğendiğimizi destekleriz"** demişmiş... Geç, bunları geç... Model olarak kahpe Batı ülkelerini alacak değiliz ya...

Onların ne mal olduğu, yazdıkları mektuptan belli... **David Lynch, Susan Sarandon, Sean Penn, Ben Kingsley, Tom Stoppard, Christopher Hampton**'un da aralarında olduğu ünlü sanatçılar, Hitler'in '**görkemli**' Nürnberg mitinglerini anımsatmışlar. Bak şu kendini bilmezlere. Aldıkları Oscar'lar, Palmiye'ler haram olsun! AB Bakanımızın deyişiyle: **"Allah ıslah etsin!"**

Sanatçısını böylesine kucaklamaya hazır bir yönetim için ileri geri konuşmanın zamanı değil... Akıllı ol! Sana iş vermiyorlar mı; Ekselanslarının sevgisine mazhar olmuş bir şirket bul, onun kanalından geçir projeni.

Sözümüzün başında bir araştırmadan söz ettik ya, işte bu araştırmada kültür ekonomisinin dünyada olduğu gibi bizde de, hızla büyümekte olduğunu gösteriyormuş. İşadamlarımızın milyon dolarlara resim satın aldığı bu dönemde, sizin de payınıza bir şeyler düşebilir. Yeter ki, uslu durun; üstünüze vazife olmayan işlere karışmayın. **"Sanatın ihalesi olur mu"** gibisinden münafıkça sözler söylemeyin. O zaman bakın nasıl açılıyor önünüz. Varsın, Devlet Tiyatroları dağıtılsın; daha iyi ya... kurarsınız kumpanyanızı, girersiniz ihaleye. Sonucun tatmin edici olacağından kuşkunuz olmasın.

İşte, size birkaç sözcükle mutluluğun anahtarını vermiş bulunuyorum. Yaratıcılık, özgürlük falan gibi modası geçmiş sözcüklere takılmayın. Biraz '**kreatif**' olun yahu!

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kolay gelsin!

Vecdi Sayar 03.08.2013

Siyaset sanat ilişkisi, toplumumuzda çokça tartışılan konulardan biridir. Aslına bakarsanız, yüzyıllardır gündemden düşmeyen bir konudur bu. Siyasetçi ile sanatçı arasındaki ilişkinin niteliği üstüne nice kitaplar yazılmış, nice tartışmalar yapılmıştır.

Gelişmiş toplumlarda, siyasetçinin görevi sanatçıyı desteklemek, özgür üretiminin önündeki engelleri kaldırmaktır. Anayasamız da, **"sanatın ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi"**ni devletin görevleri arasında sayar (Madde 64).

Ama, gerçekler hiç de bu maddede yazılanlara uymaz. Devletimiz, sanatçıyı ya kullanmaya niyetlenir ya da yok etmeye... Atalarımızdan, Osmanlı'dan devraldığımız bir alışkanlıktır bu.

Sultan'a yaranıp, ulufeyi kapmakla, **"Ferman padişahınsa dağlar bizimdir"** diyerek başkaldırmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalmıştır sanatçı.

Dünyanın başka köşelerinde de, durum farklı değildir. Kilisenin, derebeyinin ya da kralın hizmetine giren sanatçı da vardır, köy köy dolaşıp derdini halkla paylaşan sanatçı da...

Egemenler, sanatçı sever; kendilerine karşı çıkmadıkları sürece. Egemene hizmet sunanlar, hele hele soytarılık yapıp onu eğlendirebilenler sarayın nimetlerinden yararlanır. Egemenin, '**Bi takla at da görelim**' demesine hazırlıklı olmalıdır bu türden sanatçılar.

Elbette, istisnalara da rastlanmıştır tarih boyunca. İyi yetişmiş krallar, kültürlü burjuvalar sanatçının biat etmesini değil, iyi iş çıkartmasını yeğlemişlerdir. Sanatçının özgür üretiminin eleştiri içerse bile onların da yararına olduğunun bilinciyle....

Bizde siyasetçi bu dersten hep kırık not almıştır. Sanatçıya sopa göstermek, sansürler, sürgünler ahval-i adiyedendir... Burjuvazi ise, görece daha toleranslıdır. Sanatçının muhalifinden korkmak yerine, onu paraya tahvil etmeye çalışır.

Hatta, pazarın taleplerine uyum göstermeyen çizgi dışı sanatçıyı daha da çok destekler. Çünkü, bilir ki, geleceğin kapılarını açacak anahtar onun ellerindedir.

Siyasetçi ise, daha kısa vadeli düşünür; sanatçı ona hizmet etsin ister. Bu bağımlılık ilişkisi, kimi zaman sanatçının basit bir propaganda aracına dönüşmesiyle tezahür eder, kimi zaman da, '**beyaz telefonlu filmler**'le... İhbarcı sanatçıları, iktidar sofralarından kalkmayan yalakaları biliyoruz da, bu beyaz telefon nereden çıktı diye meraklananlar için açıklayalım.

Faşist İtalya'nın '**Beyaz telefonlu filmler**'inden söz ediyorum. Bu filmlerde, İtalya'nın gerçekleri yer almaz. Hemen hepsi, salonlarında beyaz telefonlar olan burjuva evlerinde geçer. Tıpkı, Yeşilçam'ın "**Küçük Hanımefendi**" filmlerindeki gibi..

Acun ile **Şafak** keşfedilmemiştir henüz!

Hitler ve Göbels ise, beyaz telefonlu filmlere "**yetmez ama evet**" deseler de, daha ötesini isterler. Doğrudan propaganda... Bu işlere soyunmaya heveslenen sanatçıların sayısı da az değildir. **Leni Reifentahl** gibi bu işi, estetik kaygılarla birleştirerek yapanlar da vardır.

Tarih nice örnekleriyle doludur bu heveskârların. Nazi işgali altındaki Fransa'da, Stalin Rusya'sında, McCarthy zulmü altındaki Amerika'da... Adlarını hatırlayan var mı?

Günümüzde, bağımlı sanattan medet uman muhafazakârlara sıkça rastlıyoruz. Ve, onlara hizmet sunmaya amade '**sanatçı**'lara...Akıl hocaları '**Muhafazakar Sanat**' manifestoları yayınlayadursun; siyasi iktidar Meclis'ten geçirmeyi düşündüğü '**Sanat Kurumu**' yasasıyla devlet-sanatçı ilişkisini tam bir bağımlılık ilişkisine dönüştürmeye hazırlanıyor; sanata destek kılıfı altında...

Meraklısına duyurulur: manevi değerlerimizi ve '**aile kurumu**'nu yücelten filmlere destek de gelecek, ödül de (bakınız: nur topu gibi yeni festivalimiz, **Boğaziçi Film Festivali**)... Amaa, başka dertleriniz varsa yandınız! Festivalinize de destek çıkmaz, filminize de...

Bu iktidarın destekleyeceği '**Gezi**' filmini de yapsa yapsa **Şafak Sezer** yapar diyecektik ki... dünkü gazetede bir haber: zaten harekete geçmiş bir yapımcı; başrolde Şafak'ın oynadığı bir filmle Gezi'nin '**gerçek yüzünü**' gösterecekmış...

Kolay gelsin!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kayan Yıldızlar Gecesi

Vecdi Sayar 10.08.2013

Bu gün 10 ağustos... İtalyan folklorunda, '**San Lorenzo Gecesi**' ya da '**Kayan Yıldızlar Gecesi**' olarak anılır bu gece. Tıpkı bizim Kadir Gecesi gibi, bu gecede tutulan dileklerin gerçekleşeceğine inanır İtalyanlar özellikle Toscana bölgesinde yaşayanlar...

Ortak değerlerin yitirildiği, kardeşin kardeşi vurduğu Faşist İtalya'yı anlatan **Taviani Kardeşler**'in **San Lorenzo Gecesi** filmini anımsamamak elde mi? Umutla, umutsuzluğun atbaşı gittiği bir dönemi ne güzel anlatır bu gerçekçi ve lirik film...

Ben de bir dilek tutsam diyorum... Televizyona bir cesur yürek çıkıverse... elinde sigara, (Ramazan bitti, Bayram geldi nasıl olsa) beş-altı saat boyunca Türkiye'yi ekrana kilitleyiverse...

Yapacağı çok basit: "**Kral çıplak**" deyiverse... Türkiye'nin gerçeklerini yalın bir dille aktardığını, samimiyetinin gözlerinden okunduğunu düşünün. Etkilenmez mi insanlar? Ezberlerinin bozulması pahasına, hemen herkes benimsemez mi bu '**anonim**' kahramanı?

Hayallerin sonu yok, ama hepimiz böyle bir şeyin gerçekleşmesini beklemiyor muyduk? Sözlerinin ardında kişisel bir menfaat ya da iktidar hevesinin yatmadığını fark ettirecek birinin ansızın karşımıza çıkıvermesini...

Hepimiz '**Yeni Türkiye**'ye özlem duymuyor muyuz? Barışı, adaleti, eşitliği ve saydamlığı özlemiyor muyuz? '**Gezi ruhu**'nun temsil ettiği toplumsal psikoloji ile bire bir örtüşüyor mu bu özlem?

Siyasi iktidarın baskılarına, ayrımcılık ve ötekileştirmeye olduğu kadar şiddete de karşı çıkan, toplumun zedelenen adalet duygusu ile özdeşlik kuran, Kürt sorununda '**çözüm süreci**'ne destek verirken, **Ergenekon** davasındaki haksızlıklara da karşı çıkabilen bir anlayışa özlem duymuyor muyuz? Görüşlerine katılmadığı insanları da savunabilen cesur yüreklere ihtiyacımız yok mu?

Daha cesur olmamızı, baskılara korkarak da olsa direnmenin, insan onurunu korumakla özdeş olduğunu söyleyiverse birileri. Ve bunun şiddetle değil, bilgiyle olacağını ekleyiverse... "**Biraz daha bilgi... biraz daha cesaret**"...

Siyasi iktidarın hedef aldığı gençlerin, sanatçıların, aydınların ve tabi ki **Çarşı**'nın savunulmasının suç sayılmayacağını, bir zamanlar yanlış şeyler yapmış olsa da, şimdi doğrudan yana tavır alan insanlara sahip çıkılması gerektiğini söyleyiverse, insanların kolaycılık harcanmasına, küçümsenmesine karşı dursa birileri fena mı olur? İnsan olduğumuzu hatırlayıp, '**ortak değerler**'imize biraz daha sarılmaz mıyız?

Geçenlerde, bir televizyon kanalında, yapılan bir toplumsal araştırmanın sonuçlarından söz ediliyordu. Araştırmanın amacı, toplumumuzun ortak değerlerinin neler olduğunu saptamaktı. Varılan sonuç, toplumun ortak değerlerde buluşmasının çok zor olduğu, toplumda kesin hatlarla bir yarılma olduğu yönündeydi.

Oysa, hepimizin üzerinde anlaşılabileceği ortak değerler yok mu? Hepimiz barıştan, adaletten ve iyilikten yana değil miyiz? Korkusuz bir hayat yaşamak istemiyor muyuz? Değerlerimizin, inançlarımızın, yaşam tarzımızın tehdit altında olmasına karşı çıkmıyor muyuz? Tabuları olmayan, toplumun hiçbir kesimini ötekileştirmeyen,

totaliterliğe, ırkçılığa, ayrımcılığa karşı, bilgiye dayalı, cesur ve namuslu bir politika beklemiyor muyuz bu toplumu yönetenlerden?

Gezi Direnişi'nin, toplumun çok çeşitli kesimlerinden destek bulmasının nedeni tam da bu değil mi? **Sahici** **'Yeni Türkiye**'nin ancak bu temeller üzerinde inşa edilebileceğine inanıyor gençler. İnandırıcı oldukları ve **vicdan**lara hitap edebildikleri için böylesine kitlesel bir destek bulabildiler. Siyasetçilerimizin bunu ne kadar algıladığını, toplumun hiçbir kesimini ötekileştirmeden insanlığın ortak değerlerine sahip çıkmayı becerip beceremeyeceklerini göreceğiz. Çok yakında...

Şu satırları yazarken, sözlerimin yargı konusu olup olmayacağını düşünüyorsam eğer; siz de bu satırları okurken benim adıma korkuyorsanız... yeni bir Türkiye ihtiyacı gün gibi ortada değil mi?

Siz de, **'Kayan Yıldızlar Gecesi**'nde bir dilek tutmak ister miydiniz?

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evcilleştiremediklerimizden misiniz

Vecdi Sayar 17.08.2013

Dikili, bir kez daha coşkulu bir etkinliğe ev sahipliği yapıyor. "7. **Türkiye Tiyatro Buluşması**", ülkemizin dört bir yanından gelen tiyatrocuları buluştururken, **Dikili** halkı ve tatillerini Ege'de geçiren vatandaşlar pek çok etkinliğe tanık olma/ katılma şansına kavuşuyor. Kentin **'Sanat Sokağı'**ndaki panelleri, meydanlardaki tiyatro gösterilerini, atölye çalışmalarını içeren zengin bir programı var **'Buluşma'**nın. **'Türkiye Tiyatro Buluşması'**nın mimarları, başta **Orçun Masatlı**, tüm **Yenikapı Tiyatrosu** çalışanlarını ne kadar kutlasak az.

Açılış günü yapılan yürüyüşte **Dikili** halkı, tiyatrocuları yalnız bırakmadı. **"Her yer Taksim... her yer direniş"**... **"Her yer Dikili, her yer tiyatro"** sloganları kentin dört bir yanını sardı sarmaladı. Bu yılın Onur Ödülü, 50 yılı aşkın tiyatro yaşamında 40 ödül kazanmış değerli bir yönetmene, **Yücel Erten**'e verildi. **Aziz Nesin**'in, **Bertolt Brecht**'in en güzel yorumlarını tiyatro dünyamıza kazandıran Erten'in konuşmasında umutsuzluğa yer yoktu. Sanatçılara yönelik saldırıların iyiden iyiye yoğunlaştığı şu günlerde, tiyatro sanatının tüm engelleri aşacağına inancı tamdı..

Efsane başkan **Osman Özgüven**, her zaman olduğu gibi gene tiyatrocuların yanı başındaydı. Kentini bir **'Sanat kenti'** yapma azmini kararlılıkla sürdürüyordu. O nasıl **Dikili**'ye sahip çıkıyorsa, **Dikili** halkı da aynı coşkuyla ona sahip çıkıyordu.

Bu yılın tiyatro bildirisini **Ragıp Yavuz** hazırlamıştı. Tiyatro sanatının onurunu ve mücadele azmini vurgulayan etkileyici bir metindi bu. Emek Ödülü'nün sahibi, tiyatronun yanı sıra sinema alanındaki çalışmalarıyla tanıdığımız (son kitabı **"12 Eylül Sineması"**nı beğeni ile okuduğumuz) **Mesut Kara** ve sevgili arkadaşım, değerli yönetmen **Orhan Alkaya** da tiyatrocuların heyecanına tercüman olan konuşmalar yaptılar. Gezi ruhu, bu yıl **'Buluşma'**ya tam anlamıyla damgasını vurmuştu.

İlk günün panelinin konusu “**Medyanın Sanata ve Hayata Etkisi**” olarak belirlenmişti. Gazeteci, yazar, editör arkadaşlarımızla birlikte, günümüz medyasının sorunlarını tartıştık. Bu tartışmada da Gezi başroldeydi hiç kuşkusuz. Artık hayatlarımızın, **GÖ** ve **GS (Gezi’den Önce ve Gezi’den Sonra)** diye iki döneme ayrılacağı gün gibi ortadaydı.

Bir tiyatro buluşmasının, Gezi Direnişi’nden bu denli etkilenmesi şaşırtıcı değil. Çünkü, tiyatro her zaman muhaliftir; özgürlükten ve değişimden yanadır... Sorgulayıcıdır... İktidarların tiyatrocuları hedef alması boşuna değildir...

Tiyatroya yönelen saldırılarda, medyanın rolü çok önemlidir. İktidara göbek bağıyla bağlı **ana akım medya** üzerine düşeni fazlasıyla yapar...

Sanatçıları itibarsızlaştırma kampanyaları sürdürülürken, bir yandan da, az düşünen, çok tüketen kuşaklar yaratmak için kollar sıvanır. Kurallar basittir:

Etiye sütlüye karışmayan, doğuştan evcil ya da ‘**sonradan evcilleşmiş**’ sanatçılar baş tacı edilir... ‘**Halkımız**’ için, kolay tüketilen sanat (televizyon dizileri, popüler müzikler, ucuz güldürüler) pazara sürülüp, magazin kahramanları rüyalarımıza katık edilirken, entelektüeller için farklı stratejiler uygulanır... En iyi romanın en çok satan roman, en iyi filmin en çok izlenen film, en iyi resmin en pahalı resim olduğu beyinlere kazınır. Yeni ‘**trend**’ler yaratılır. Tam sayfa yazılar, reklamlarla, neye meyletmemiz, neyi tüketmemiz gerektiği anlatılır...

İktidarın/ piyasanın koruyucu kanatlarını üzerinde hissedenden ‘**sanatçı**’ da, bu ilgiyi karşılıksız bırakmaz elbet...

Dikili’de buluşan sanatçılarsa, bir türlü akıllanmamış oldukları için, bildiklerini okumaya devam ederler. Alternatif medyanın ve sanal ortamın desteğinde direnişlerini sürdürürler... Söylemedi demeyin...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Turnusol

Vecdi Sayar 24.08.2013

Türkiye entelijansiyası uzunca bir süredir bir akıl tutulması yaşıyor. Doğrularla yanlışların iç içe geçtiği, onurlu duruşun zorlaştığı bir ortamda, sanat ve sanatçı da aynı sorundan mustarip.

Hemen her konuda iki karşıt kampa bölünmüş durumdayız. Bunun temel nedeni, ezberlerimizi terk etmekte zorlanmamız, kolayı seçme alışkanlığından kurtulamamamız olabilir mi?

Kendi ezberimize sıkı sıkıya tutunmanın en kolay yolu, ‘**karşı takım**’ın değerlerini ve söylemlerini bir bütün olarak reddetmekten geçiyor. Bu durum, muhafazakâr/ İslamcı geleneğin savunucuları için de geçerli, Cumhuriyetçi geleneğin savunucuları için de... Hatta, kendini solcu, sosyalist ya da demokrat olarak tanımlayanlarımız için de...

Bir kısmımız, diktatörlüğü ve darbeci zihniyeti lanetleyip, **Özgür Suriye Ordusu**’na ve **Mursi** rejimine sahip çıkarken, diğerleri **Esad**’ı ve **Sisi**’yi sahiplenilen bir konuma savruluyor. Mecbur muyuz bu ikilem arasında

sıkışmaya? **İhvan**'ın demokrasinin yayılması için çaba sarf ettiği iddiasına karşı çıkan **Mısır Devrimci Demokratik İttifakı**'nın söylemlerinin farkında mıyız?

Aynı şey, iç politikamız için de geçerli... Mevcut siyasal iktidarın baskıcı, ayrımcı ve rantçı politikalarına karşı çıkarken, milliyetçiliğin, tepeden inmeciliğin kampına savrulmak zorunda mıyız?

Bu zihin tutulmasından çıkış yolunda, bilime ve sanata büyük sorumluluk düşüyor. Sorgulayıcı akla ve vicdanımıza güvenirse bulabileceğimiz çıkış yolunu. '**Ama**'lardan, '**fakat**'lardan kurtularak... **Sansür** kötüdür, ama bizim sansürümüz iyidir (tabi ki, '**halkın yararına**' bir sansür olacak bu!): onların '**ismarlama sanat**'ı kötüdür, ama bizimki fevkalade faydalıdır!

Sanatçılar, toplumu kamplaştırma faaliyetlerinde çok etkin olabilirler. Rejimin sadık hizmetkârları, **ideolojik aygıtları** olabilirler isterlerse. Ama, bir de '**hizmetkâr**' olmak yerine, **muhalif** olmayı, egemen ideolojiyi sorgulamayı kendilerine görev bilen sanatçılar çıkmıştır her toplumda.

Onlar, yalnızca **akıl** ve **vicdan**ın hizmetine sunar yeteneklerini. **Sorgulayıcı** olmak, itaatkâr olmamak temel özellikleridir... Bir sorumlulukları daha vardır: toplumun kamplara bölünmeye çalışıldığı dönemlerde, kamplardan birine yazılıp, gönüllü '**asker**' olmayı seçmemek (zor bir iştir bu, çünkü her kamp kendi '**mızıka alayı**'na özel bir önem verir, onurunu okşar ki, insan doğası buna kolay kolay hayır diyemez. Tabi, bir de bunun '**mütemmim cüz**'ü, maddi karşılığı vardır!)... Ve, toplumun vicdanına seslenerek, **ortak değerlerde** buluşma çağrısı yapmak.

Günümüzün gençleri (**Gezi ruhu** da diyebiliriz buna), topluma ortak değerlerini hatırlatıyor: adalet duygusunu, özgürlük ve eşitlik idealini, kültürel ve doğal mirasa sahip çıkmayı, paranın egemenliğine karşı dayanışmanın gücünü, insan haklarının vazgeçilmezliğini, barış özlemini... Sanatçılarımız, '**ben bilirim**'ci tavırlardan uzaklaşıp, bu sese kulak verdiği sürece, toplumumuzun sarsılan değerlerinin onarılmasına katkı sağlayabilir.

Turnusol kâğıdı (isterseniz adına tarih deyin) yanılmaz... Bir '**takım**'ın sanatçısı olarak, geçici ikballerin ya şöhretlerin peşinde koşanlarla, sorumluluktan kaçmayan, yüreklerinin sesini dinleyenleri bir çırpıda ayıklayabilir...

Aynı turnusol testini, bilim insanlarına ve siyasetçilere de uygulayabiliriz... Kimin, kısa vadeli çıkarlar peşinde koştuğunu, kimin halkın çıkarlarından ve insanlık değerlerinden yana olduğunu görebilmek için...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş ve Barış

Vecdi Sayar 31.08.2013

Büyük Rus yazar **Tolstoy**, ünlü romanı **Savaş ve Barış**'ta, 19. yüzyılın başlarında Rusya ile Fransa arasındaki savaş günlerini anlatır. Savaşın sınıfsal niteliğini vurgulaması, romanın en güçlü yanlarından biridir. Bu günlerde yeniden okunması bir roman...

Dünyamızın son yıllarda yaşadığı çalkantılarda, çatışmaların geri planındaki sınıf mücadelesi gözlerden kaçırılıyor. Ülkemiz için de bu geçerli. **Kentsel çevre** sorunlarına ilişkin halk hareketlerinin temelinde sınıf çatışmasının yattığı gerçeğini hatırlamakta yarar var.

Spartaküs İsyanı’ndan, **Paris Komünü**’ne tüm devrimci mücadelelerin, **Kore**’ye asker gönderilmesine karşı çıkan aydınların, **Menderes** iktidarının zorbalığına başkaldıran Türkiye gençliğinin, **68 Mayısı**’nda Paris’ten başlayıp, dalga dalga tüm dünyaya yayılan gençlik ayaklanmasının, **Vietnam Savaşı**’na karşı çıkan Amerikan gençliğinin, **İspanyol İç Savaşı**’ndan **Filistin Direnişi**’ne kendi ülkeleri dışındaki devrimci mücadelelere katılan, destek veren dünya gençliğinin, **Seattle**’dan, **Rio**’dan dünyayı saran eylemlerin, **’Occupy Wall Street**’in, **Irak İşgali**’ne karşı çıkan dünya halklarının, **Gandhi**’den, **Che**’ye daha adil bir dünya için farklı farklı yöntemlerle mücadele eden tüm isyankârların mücadelelerinin sınıfsal niteliği inkâr edilebilir mi? Ülkemizde de, **78 kuşağı**’nın mücadelesinin kökeninde aynı öz yatmıyor mu? **Gezi Ayaklanması**, bütün bu mirasa sahip çıkan ve tüm dünyaya örnek olan bir eylem değil mi?

Bugün, emperyalist **Nazi Almanyası**’nın Polonya’yı işgalinin yıldönümünde, **Suriye**’ye karşı yapılması beklenen müdahaleye karşı çıkan halkların mücadelesi de, bu geleneğin bir uzantısı hiç kuşkusuz ve sınıfsal bir temele dayanıyor.

NATO’ya katılabilmek adına askerlerimizi Kore’ye gönderen **Adnan Menderes**’e **“Diyetimi istiyorum”** diye seslenen **Nâzım** usta, savaş sırasında Amerikalı bir yetkilinin ağzından çıkan **“Türk askerinin bize maliyeti çok ucuz. 23 cent’e maloluyor”** sözlerini ne güzel yanıtlamıştı:

*“...Yalnız bir mesele var **Mister Dallas**,
herhalde bunu sizden gizlediler.
Size yirmi üç sente sattıkları asker,
mevcuttu üniformanızı giymeden önce de,
mevcuttu otomatiksiz filan,
mevcuttu sadece insan olarak,
mevcuttu,
tuhafınıza gidecek,
mevcuttu
hem de çoktan mı çoktan
daha sizin devletin adı bile konmadan.
Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,
mesela **Mister Dallas**,
yeller eserken yerinde sizin **New York’un**,
kurşun kubbeler kurdu o,
gökkubbe gibi yüksek,
haşmetli, derin.
Elinde **Bursa bahçeleri** gibi nakışlandı ipek.
Halı dokur gibi yonttu mermeri
ve nehirlerin bir kıyısından öbür kıyısına
ebem kuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.
Dahası var **Dallas**,
sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz
zulüm gibi,
hürriyet gibi,*

kardeşlik gibi sözlerin,
dövüştü zulme karşı o,
ve istiklal ve hürriyet uğruna
ve milletleri kardeş sofrasına davet ederek
ve yarin yanağından gayri her yerde,
her şeyde,
hep beraber
diyebilmek için,
yürüdü peşince **Bedrettin** `in..."

Evet, gene savaş kapımızda... Biz, bu savaşta ezilen halkların yanında olacağız. Demokrasi ve barış özlemlerimiz er geç hayata geçecek. Belki sıkıntılı günler yaşayacağız. Ama, sonuç değişmeyecek. Türk'üyle, Kürt'üyle, bu topraklarda yaşayan herkes **haklarını koruma bilincini** ve **özgüvenini** kazandı bir kez...

Yarin **1 Eylül**... Dünyada ve Türkiye'de kalıcı barışın sağlanmasına yönelik taleplerimizi bir kez daha dile getireceğiz. Bu anlamlı günü Van'da, 2. **Uluslararası Van Film Festivali**'nde kutlayacağım.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İyimserlik

Vecdi Sayar 07.09.2013

Tarihimizin çok önemli bir evresini yaşıyoruz. Kendi yurttaşlarını zulüm ve sindirme politikaları ile baskı altında tutan bir devlet anlayışının geçerliliğini yitirdiği bir evre bu.

İrkçi, ayrımcı politikaların tarihin tozlu raflarına kaldırılmasının zamanı geldi, geçiyor.

Demokrasi ve barış özlemlerinin hayata geçeceği, geçmek zorunda olduğu günleri yaşıyoruz.

Belki sıkıntılı günler var önümüzde. Ama, sonuç değişmeyecek. Türk'üyle, Kürd'üyle, Arab'ıyla bu topraklarda yaşayan herkes haklarını koruma bilincini ve özgüvenini kazandı bir kez...

Evet, iyimserim...

Halkların kendi değerlerine ve kültürlerine sahip çıkmasından, gençlerin daha özgür, daha adil bir toplum düzeni talep etmelerinden, insanların yaşadıkları yörelerin yönetimine katılmalarından daha doğal bir şey var mı? Doğanın kanunları, iktidarların kanunlarından daha güçlü değil mi? Bu yüzden iyimserim.

Geçen hafta, "**Barış Günü**"nü kutladık insan zincirleriyle, mitinglerle... Ne kadar engellenmeye çalışılsa da, dünyada ve Türkiye'de kalıcı barışın sağlanmasına yönelik kararlılığımızı bir kez daha dile getirdik. Ortadoğu'nun içinden geçtiği şu karanlık günlerde, barış gündemimizin birinci maddesi olmaya devam edecek.

İnanıyorum ki, ülkemizin büyük çoğunluğu barış özlemini paylaşıyor. Savaş kışkırtıcıları, savaştan rant sağlayanlar artık kimseleri kandıramıyor... Barış idealine sarılmanın değerini çok iyi biliyor bu toprağın insanları.

Demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur barış. Kültür ve sanat, barışın egemen olduğu topraklarda serpilip, gelişir. Evet, acılar da besler yaratıcılığı, ama artık bu acıların son bulmasını, bu topraklarda yaşayan insanların özgürce kendini ifade ettiği, kendi kültürlerini geliştirecek kurumlara kavuştuğu günlerin gelmesini bekliyoruz. İşte o zaman, birbirimizi daha iyi tanımak, daha iyi anlamak şansına kavuşacağız. Bu günler çok uzak değil...

Evrensel insan hakları ve katılımcı demokrasinin ilkeleri, bireylerin kültür ve sanata ulaşma hakkını, düşünce ve ifade özgürlüğünü içerir. Oysa, yüzyıllar boyunca bu haklar, toplumun belirli kesimleri için geçerliydi; yasaklar, sınırlamalar, engellemeler kültür ve sanat hayatımızı belirleyen temel kurallar oldu. Faşist İtalyan yasalarından devşirilen ceza yasaları ile kültür ve sanat hayatımız denetim altında tutuldu.

Ama, devran değişmekte... Egemenler, bireylerin ifade özgürlüğünü engellemekte zorlanıyor.  ağdışı yasalar değişmek zorunda; değişecek... Bu yüzden iyimserim.

2000'li yılların başında, ** zdem Petek**'le birlikte "**İstanbul – Hakk ri Sanat Köprüsü**"n , ardından "**İstanbul – Van Sanat Köprüsü**"n  gerçekleştirirken, aynı iyimserlikle yola çıkmıştık... şimdi, savaşla barış arasındaki sırat köprüsünün üzerindeyiz. Savaşa karşı çıkmak, barış hedefine doğru kararlılıkla ilerlemek gerekiyor. Sanat etkinliklerinin, uluslararası festivallerin, bu hedefe giden yolda önemli araçlar olduğunu düşünüyorum.

Bugün sonuçlanacak olan **2. Uluslararası Van Film Festivali**'nden yazıyorum bu satırları. Deneyim eksikliği, parasızlık, teknik yetersizlik, izleyici katılımının azlığı gibi sorunlar damgasını vurdu bu festivale de. İyi niyetin yeterli olmadığını bir kez daha gördük. Bir festivalin ayakta durması için zorunlu olan g  ler birliği burada da kurulamamış. Bakanlıklar, valilik, belediye,  niversite, ticaret ve sanayi odası, sivil toplum örgütlerinin aynı amaç etrafında buluşmaları ve sinerji yaratmaları bir türlü başarılamıyor ülkemizde. Çünkü, herkes, her kurum, her siyaset kendisinin tümüyle sahiplendiği bir etkinlik istiyor... Bu konuda da iyimser olabilmek isterdim.

Neyse ki, izlediğimiz filmler arasında, bizi (başkanlığını yaptığım Festival j risini) heyecanlandıran birkaç film vardı. Onlardan da yarın söz ederiz. Ödül töreninin ardından...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel yönetimler ve kent kültürü

Vecdi Sayar 21.09.2013

G z festivalleri doludizgin devam ededursun, bu festivallerin yerel yönetimlerle ilişkisi gündemimizden d ş m yor. Üstelik,  n m z **yerel seçimler**... Yerel yöneticilerin seçiminde kültür-sanat alanına yaklaşmalarının önemli bir ölçüt olması gerekiyor. Gerekiyor da, kent sakinlerinin **kentli olma bilincine** ulaşmalarında kültür-sanatın rolünü önemseyen kaç yönetici vardır acaba? Bireylerin **kültür-sanata ulaşma hakkı** ve **ifade özgürlüğü** gibi insan haklarının bilincine varıp, bu hakları talep hâline getirmeleri için uğraş vermeyi gerektirir **kamusal belediyecilik**.

Klasik yerel yöneticilerimizin yaklaşımı üç aşağı beş yukarı birbirine benzer. Kültür-sanat etkinlikleri, onlar için seçmen desteği sağlamaya yarayan bir araçtır. İşin bir de, bedavadan reklam avantajı var. Getirirsin iki popüler **star**, kurarsın kentin meydanına sahneyi. Çoluk  ocuk eğlenir halkımız... Eh artık, "**Bizim başkan en büyük**

başkan" dememeleri için bir neden yok. Üstelik, yerel gazetelerde boy boy fotoğraflarınız yayımlanır, sanatçıların yanında. Başkan olmanın keyfi de böyle çıkar. Ne kadar çok havaifişek patlatırsan, şânın o kadar artar.

Her kentimizin, kasabamızın bir şenliği vardır. Bunlarda yerel kültür öğelerinin vurgulanması son derece doğaldır. Ama, işin dozu kaçırılır "**Sarımsak ve Kültür** Festivali"ne kadar gider... Festivallerimiz birbirinin tıpatıp aynıdır. Atatürk anıtına çelenk koyma, festival yürüyüşü, üç folklor gösterisi, dört şarkıcı... ve köşeyi dönen yandaş organizatörler. Bundan âlâ festival mi olur?

Yerel yöneticilerimizin çoğunluğu, **kültür-sanat mekânları** yapmakla övünür. Gerçekten, ülke çapında mekân açısından epey mesafe kat edilmiştir. Amma velâkin, bu yapılan binaların teknik donanımı, akustiği falan hak getire. **Kültür işletmeciliği** gibi bir kavramın kıyısından geçilmediği için, kültür mekânlarının programları içler acısıdır. Nikâh da kıyılır, parti kongresi de yapılır bu salonlarda. **Kültür ekonomisinin** bir kent için ne denli önemli olduğunu kavramış yöneticilerimizin sayısı yok denecek kadar azdır.

AKP'li yerel yöneticiler, önceleri akıllı davranmaya çalışıyordu. **Neo-liberal- muhafazakâr ittifak** çerçevesinde, kültür alanında, sağ-sol dengesini gözetmeye çalışarak götürüyorlardı işi. Bunun bir takiye olduğu, kendilerini yeterince güçlü hissettiklerinde görüldü; gerçek yüzlerini saklamaya ihtiyaç duymamaya başlamışlardı artık. **Bizden olan, olmayan** ayrımı iyice su yüzüne çıkıverdi.

CHP'li, BDP'li belediyeler içinde, kültür-sanata değer verenler vardır elbette. Ama, bir **kültür politikasının** varlığı hissedilmez buralarda da. Geçen hafta sonu Çankaya Belediyesi Kent Konseyi'nin düzenlediği ve değerli bilim insanlarının katıldığı "**Yeni Toplumcu Belediyecilik Sempozyumu**"nda, yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarına değgin güzel konuşmalar dinledim. Ama, kültür-sanata yer verilmemesi ciddi bir eksiklikti.

Önümüzdeki hafta, **PERA FEST** kapsamında düzenleyeceğimiz "**Kent Kültürü ve Yerel Yönetimler**" **Forumu**'nda bu konuyu enine boyuna tartışmayı hedefliyoruz (23 Eylül Salı 17:00'de Pera Müzesi'nde). Sanatçılar, mimarlar, şehir plancıları, yerel yönetim uzmanları ve siyasetçilerin katılımı ile... Umarım, okurlarımızın da ilgisini çeker bu forum.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitmeyen Yol

Vecdi Sayar 28.09.2013

Yazıya oturdum... acı haber geldi: **Tuncel Kurtiz**'i yitirmişiz... Bir dostun acısı yürekte bu denli tazeyken yazmak ne kadar zor... Tuncel, benim için yalnızca bir dost değil elbette. Sinemamızın en büyük aktörlerinden biri o. Yalnızca bir büyük oyuncu diye tanımlamak da yetersiz kalır. Yaşamı boyunca inandığı toplumcu değerlere sadık kalmış, sanatını bu değerlere adanmış bir sanatçıdan söz ediyoruz. Tıpkı, **Yılmaz Güney** gibi, **Erkan Yücel** gibi...

Bir film şeridi geçiyor gözlerimin önünden... 60'lı yıllar, Sinematek'te "**Bitmeyen Yol**"u seyrediyorum. **Duygu Sağıroğlu**'nun bu güzel filmine hayran kalıyorum. 60'ların Türkiye'sinden insan manzaralarını beyazperdeye

taşıyan, sinemamızın o güne dek görmediği ölçüde gerçekçi bir bakış açısına sahip bir film... Oyunculuklar da çok iyi. Başrollerde, **Fikret Hakan**, **Selma Güneri** ve Tuncel Kurtiz'in yorumları o güne dek sinemamızda çok az rastlanan bir sadelik ve gerçekçilik içeriyor.

Kurtiz'i uzaktan da olsa tanıyorum o sıralar, tiyatro tutkunu bir çocuk olarak... Dormen'de oynadığı "**Zafer Madalyası**"nı seyrettiğimi hatırlamıyorum ama, "**Şahane Züğürtler**"i unutmam ne mümkün... Sonra Kenterler'de "**Martı**" ve Gen-ar'daki "**Devr-i Süleyman**"... 68'lerin çalkantılı politik ortamında bomba gibi bir taşlama. Elbette, **Aydın Engin**'in kaleminden.

Tuncel, o yıllarda ne tiyatrodan kopabiliyor, ne de sinemadan. **Yılmaz Güney**'in '**Çirkin Kral**' döneminde yaptığı pek çok filmde rol arkadaşı. 1965'te **Tunç Başaran**'ın yönettiği "**Konyakçı**", **Duygu Sağıroğlu**'nun yönettiği "**Ben Öldükçe Yaşarım**" aklımda kalanlar... O yıl, "**Bitmeyen Yol**"la birlikte tam 15 filmde rol alıyor. "**Çirkin Kral**"ı yaptıkları yıl, yani 1966'da ise **Lütfi Akad** usta, sinemamızın en güzel kaçakçılık öyküsünü, "**Hudutların Kanunu**"nu çekiyor. Başrollerde, gene iki yakın arkadaş, Yılmaz Güney ve Tuncel Kurtiz...

70'li yıllar, Tuncel kendini tümüyle sinemaya veriyor. **Yılmaz Güney**'in başyapıtı "**Umut**", ardından **Tunç Okan**'la "**Otobüs**", **Erden Kıral**'la "**Kanal**" ve "**Bereketli Topraklar Üzerinde**", **Zeki Ökten**'le "**Sürü**"... Ve 1979'da İsveç'te ilk yönetmenlik: "**Gül Hasan**"... O yıllarda yakından tanıma şansına kavuşuyorum Tuncel'i. "**Gül Hasan**"ı beğenmiyor eleştirmenlerimiz, ama ben seviyorum; destekleyen bir eleştiri yazıyorum *Milliyet Sanat*'a.

Ve darbe... Pek çoğumuz gibi, Tuncel'in yaşamını da altüst ediyor. Yıllarca süren sürgün hayatı. Ama, orada da üretkenliğini sürdürüyor. Berlin'de, tiyatro sanatının büyük ustalarından **Peter Stein**'in Schaubühne'sinde "**Keşanlı Ali Destanı**"nda oynuyor. Avrupa turneleri, memleket hasretiyle geçen geceler... Berlin'e Almanca öğrenmek için gelmişim. Ama, ne mümkün... "*Haydi, Hamburg'a gidiyoruz, oyun oynamaya*" diyor. Kaçınılır mı? Tabi ki, Almanca'yı öğrenemiyorum...

Sonra, Paris... "**Duvar**"ın setinde buluşuyoruz... Tuncel'i ilk kez izliyorum çekimde. Akşam yemeğinden sonra, Yılmaz'ın odasındayız. Fatoş ve Tuncel'le birlikte. Memleketten, sinemadan söz ediyoruz. Dertliyiz, ama Tuncel neşesini hiç yitirmiyor. Umudunu da...

Tuncel'in Paris'te **Peter Beook**'la yaptığı "**Mahabbarata**"yı, ancak filmi yapıldıktan sonra seyredebiliyorum. Brook'un ünlü Sanskrit destanından yaptığı bu görkemli oyun dünyada büyük yankılar uyandırıyor. Tabii, Tuncel'in oyunculuğu da... Sonra, Berlin'de bir İsrail filmi "**Kuzunun Gülümseyişi**" ile en iyi Oyuncu Ödülü'nü kazandığını duyuyoruz.

90'larda Türkiye'ye döndükten sonra, **Canan Gerede**, **Barış Pirhasan**, **Mustafa Altıoklar**, **Derviş Zaim**, **Ömer Kavur**, **Semir Aslanyürek**, **Reis Çelik**, **Fatih Akın**'ın filmlerinde birbirinden güzel roller üstlendi. Ama, sahnelediği ve Sema ile birlikte yorumladığı "**Şeyh Bedreddin**"ini hiçbirine değişmem...

Çok az rastlanan, nesli hızla tükenen insanlardandı... Biliyordu, bitmeyen bir yolda olduğunu, ama çalışmaktan hiç geri durmadı. Bu bitmeyen yolda biraz daha yalnızız şimdi...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanat kentleri

Vecdi Sayar 05.10.2013

Yıllar içinde sanat üstüne yazdıklarım içinde, Anadolu'daki sanat etkinlikleri ve festivallerini konu alanların sayısı epey fazladır. Hele, yaz aylarında, Anadolu'daki şenlikler, festivallerin birbiri ardına sıralandığı günlerde... Bu yazılarda dönüp dolaşıp aynı şeyleri yinelediğimi biliyorum. Bizim şenliklerimizin ya da festivallerimizin birer panayır olmaktan öteye gitmediğini, farklılaşmak, uzmanlaşmak yönünde bir çabaları olmadığını söylemişimdir çoğunlukla.

Neyse ki, son yıllarda olumlu gelişmeler de var. Bazı kentlerimiz, uzmanlaşmış şenliklere yöneldiler; nitelik açısından da gözle görülür bir değişim var. Yerel yöneticilerimiz arasında, kentlerini birer '**sanat kenti**'ne dönüştürmek için ciddi çaba gösterenler çıkıyor. Hatta, aralarında '**Sanatın Başkenti**' unvanını kullananlara da rastlıyoruz...

Elbette, Sanatımızın başkenti her zaman için İstanbul'du. Kolay kolay da değişeceğe benzemiyor. Her ne kadar, Avrupa Kültür Başkenti serüvenimiz pek parlak geçmese de, en azından bağımsız kültür operatörlerinin çalışmalarına bir ivme kazandırdığı bir gerçek. İstanbul, gerek izleyici potansiyeli (nicelik ve nitelik açısından zenginliği), gerekse farklı alanlardaki sanatçılarımızın yoğunlukla yaşadığı kent olması açısından kıyas kabul etmeyecek bir konumda. Altyapı açınsansa, aynı derecede iyimser olmak mümkün değil. 15 milyonluk bir kentin sahip olması gereken altyapının çok uzağında.

AKP'nin yerel yönetimi üstlenmesinden sonra, kentin çeperlerine, çevre ilçelere kültür merkezleri yaptığı bir gerçek. Ama, bu merkezlerin içinde teknik özellikleri açısından evrensel standartlara sahip olanı pek yok. Meselenin inşaat yapmaktan ibaret olduğunu anlıyoruz. Merkezde ise, kongre merkezi inşaatlarına hız verilirken, sanat mekânlarının art arda kapanmasına tanık olduk. Herhalde, bilinçli bir tercihti bu: Kentin çeperlerinde yeni seyirci elbette yandaş seyirci kitleleri yaratılmaya çalışılırken, AKP'nin borusunun ötmediği bölgelere yatırım yapılmaması...

Beyoğlu'nun hâli ortada. **AKM** yıllardır bir mezarlık şimdi ise polis merkezi olarak durmakta. **Taksim Sahnesi, Alkazar, Elhamra, Saray, Emek, Yeni Melek** yok... Yerlerine bir şey kondu mu ? Hayır. Şişhane'deki eski THY binası yerine bir tiyatro yapılması için yarışma açılıp, güzel bir proje seçilmesine karşın, bu mekân Büyükşehir'den Beyoğlu'na devredilip proje unutturuluverdi. Kent merkezinde sanat mekânı ihtiyacı ise, **Beşiktaş, Şişli, Bakırköy, Kadıköy Belediyelerinin** çabaları ile bir ölçüde karşılanıyor. **Beşiktaş** Belediye Başkanı **İsmail Ünal**, açtığı sahneler ve düzenlediği etkinliklerle şampiyonluğu kimselere kaptırmıyor. **Beyoğlu** ise, eski güzel günlerine dönebilmek için yeni başkanını bekliyor...

Anadolu'da '**sanat kenti**' unvanını hak eden bir kentimiz **Eskişehir** ise, bir diğeri de **Ordu** hiç kuşkusuz. Her ikisinde de, belediye başkanlarının kimliği belirleyici. ... Birkaç gündür Ordu'dayım. Hiç durmadan yağan yağmur, Ordu'nun yeşilinin hakkını veriyor. Yeşil tek başına değil elbette, sarının, kırmızının tonları ile sarmaş dolaş... 50. yaşına ulaşan **Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu**'nun salonunda birbirinden ilginç paneller, film gösterileri yer alıyor. Salon tıklım tıklım. Tıpkı, dokuz yıldır sürdürdüğü **Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali**'nde olduğu gibi... Belediye Başkanı **Seyit Torun, Tiyatro Festivali**'ni **TOBAV** ve **Tamer Levent**'in, **Edebiyat Festivali**'ni **Üstün Akmen**'in danışmanlığında gerçekleştiriyor. Edebiyat Festivali'nin direktörü **Şinasi Tepe** ve genç ekibi organizasyonu başarıyla sürdürüyor. Geçen yıl, Türkiye'nin ilk "**Yazarlar Evi**" burada açılmış.

Gençlerin sanatla ilişki kurmasına çok önem veriyor başkan... İnsana yatırım, bir kentin geleceğine yapılmış en doğru yatırım değil mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Portakalın altını

Vecdi Sayar 12.10.2013

Antalya'da 50. yıl... Nice badireler atlatmış, Türkiye'nin sorunlarını bire bir yaşamış bir festival bu. Yeşilçam'ın egemen yapımcılarının himayesinde geçen yıllar... Festivalin en önemli etkinlikleri '**kortej**' ve konserler... **Selahattin Tonguç**'un başkanlığında uluslararası dünyaya ve farklı disiplinlere açılım... **Sansür** Kurulu'nun kararları nedeniyle jürinin değerlendirme yapmadığı 1979 ve 12 Eylül darbesi ile yapılamayan 1980 festivali... **Menders Türel**'in Belediye başkanlığı döneminde TÜRSAK'ın düzenlediği bol paralı, bol '**star**'lı, bol partili yıllar; uluslararası planda Antalya'nın adının duyulması... Sonra **Akaydın** dönemi. Festivalin, farklı bir kimlik kazanma çabasına girmesi...

Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin, her şeye rağmen 50. yılına ulaşması başlı başına bir başarı. Ama, Türkiye Sineması'nın en önemli festivali olma özelliğini yitirmişe benziyor. **Portakalın altın sırları** dökülmüş sanki... Festivalin ilk yılına ve sinemamızın elli yıl boyunca hizmet edenlere bir saygı sunuşu niteliğindeki açılışın ardından, festival Türkiye'nin gündeminden düştü. Çünkü, ne eski şatafat var, ne de parlak bir program. Uluslararası konuk listesi çok zayıf. Ulusal yarışmada yer alan filmlerin büyük bölümü (on filmin dokuzu) ilk ve ikinci filmlerden oluşuyor. Bunun sonucu olarak da, karşımızda neredeyse bir '**amatör filmler**' festivali var.

Tabii, bunun nedeni, 2009'da Festival yönetmenliğinde yapılan değişiklikle, yarışmanın başka festivallerde gösterilmemiş, '**bakir**' filmlere açık olması. Bunun yanlış bir karar olduğunu söyleyenler de var; bu hükmün korunması gerektiğini savunanlar da... Bana kalırsa, Festival'in özgünlüğünü, önemini korumak için bu karardan vazgeçmemekte yarar var. Ama, yeni bir kural getirerek... Ulusal ve uluslararası yarışmanın ilk ve ikinci filmlerle sınırlandırılması gibi... Çünkü, hemen her ülkede ulusal festival bir tanedir. Aynı filmlerin, tekrar tekrar, farklı jürilerce değerlendirilmesinden bir hayır gelmez. Sinema basını, dolayısıyla sinema izleyicisinin ilgisi kaybolur...

Doğrusu, festivaller arasında bir rol bölümüne gitmektir kanımca. Getirdiği yabancı konuklarla sinemamızın dış dünyaya açılmasına öncülük eden **İstanbul Festivali**'nden, yarışmayı kaldırmasını isteyemeyeceğimize göre, Antalya'nın farklı bir kimlik seçmesi ve '**Genç Türkiye Sineması**'na yönelmesi doğru olur. Böylelikle, İstanbul'da ve Adana'da sinemamızın usta yönetmenlerinin filmleri izlenirken, genç sinemamızın yapıtları Antalya'da değerlendirilir. Bu durumda, Festival'in uluslararası sinema basınının ilgi odağı olması kaçınılmazdır.

Bunun yanı sıra, Festival'in ülkemizdeki sinema üretimine farklı biçimlerde destek olmasının yolları aranabilir. Örneğin, farklı alanlardan yerli ve yabancı ustaların katıldığı **senaryo atölyeleri** düzenlenerek, bu atölyeler sonucu seçilen bir ya da birkaç projeye **yapım desteği** sağlanabilir. Ve, bu filmlerin ilk gösteriminin bir sonraki festivalde yapılması istenebilir.

Bitirmeden, birkaç satırla da olsa, bu yılın '**hasat**'ına değinelim... Bana göre, bu festivalin en iyi filmi, iki genç yönetmenin, **Zeynep Dadak** ve **Merve Kayan**'ın "**Mavi Dalga**"sı. "**Mavi Ring**", "**Meryem**", "**Sev Beni**", "**Kusursuzlar**", "**Cennetten Kovulmak**", "**Uvertür**" ve "**Kutsal Bir Gün**" de, değişik dallarda ödüllendirilebilecek yapımlar. Bakalım Jürinin tercihleri ne yönde olacak?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yönetmen film yapsın!

Vecdi Sayar 19.10.2013

Geçenlerde bir sabah, CNN'de **Akif Beki** ile **Aslı Aydıntaşbaş**'ın programını izliyorum. Söz döndü, dolaştı, sanatçının siyaset yapıp yapmaması konusuna geldi. Akif Beki, her zamanki sinik üslubuyla buyurdu:

"Yönetmen film yapsın!"

Yani, sanatçı siyasete bulaşmayacak... Çünkü, siyaset yaparsa, kitleleri etkileme şansı normal vatandaştan, hattan siyasetçiden daha fazla. Bu durumda, Yunan cuntasına karşı çıkan **Costa-Gavras**, Polonya'da 'Dayanışma' hareketine büyük güç katan **Andrzej Wajda**, İspanyol iç savaşında net bir tavır koyan Fransız yazar **André Malraux**, İtalya'nın güncel siyaseti üstüne filmler yapan **Nanni Moretti** ...(bu liste saymakla bitmez), sanatçı falan değiller...

Sanatçı dediğin kuzu gibi olacak; etliye sütlüye karışmayacak. Ülke sorunları üstüne görüş belirtmekten özenle kaçınacak... Öyle mi? Oyuncu tiyatrosunu yapacak, yönetmen film çekecek... Peki, sanatçı da vatandaş değil mi? Onun da, ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiği hakkında düşüncelerini söyleme hakkı yok mu? Var tabii; hükümete destek verdiğin sürece hiçbir sorun yok. Hatta, baş tacı da edilirsin...

Elbette, bu anlayışın yeni bir tarafı yok. Ülkemizde, sesi biraz fazla çıkan sanatçının sesini kesmek âdettendir. **Abdülhamit** döneminde de böyleydi, **İttihat Terakki** döneminde de... 'Demokrasi kahramanı' **Menderes** de sevmezdi 'asi' sanatçıları, muhalefet de... '**Başbakan seven**' sanatçılar, milletvekili de olurdu, bakan da... Hükümeti eleştirenlerin sonu ise hep aynı: Ya sürgün, ya hapis...

Neyse ki, tarihimiz boyunca boyun eğmeyen, ikbal peşinde koşmayan nice sanat insanı yetiştirdi bu ülke... **Nâzım Hikmet**'ten **Sabahattin Ali**'ye, **Aziz Nesin**'den **Fakir Baykurt**'a, **Ahmet Arif**'ten **Ruhi Su**'ya nice yazar, nice ozan... 80 darbesi sonrası ilk başkaldırıda (**Aydınlar Dilekçesi**), başı çekenler yazarlar, sanatçılar değil miydi?

Tabii, cezasız kalmadı bu başkaldırı. Davalar, yıllar süren hapislikler, işten atılmalar. Muhalif aydınların çilesi hiç bitmemiştir ülkemizde... Sanatçının, muhalif olabileceği, hatta olması gerektiğini kabul eden siyasetçi pek azdır bu ülkede. Onlar da, sevimli karikatürleri, **Muammer Karaca** mizahını tolere edebilenlerden ibarettir. Eleştirinin dozu biraz artmaya görsün, onların da kaşları kalkıverirdi...

Günümüzde bu anlayış zirve yapmış durumda... '**Gezi Direnişi**'ne katılan, destek veren, tweet atan ne kadar aydın, sanatçı varsa tek tek saptanıp, defterleri dürülüyor. Bir bakıyorsun, dizilerde rol alan bazı sanatçıların işine son verilmiş; bir bakıyorsun gazetelerin köşe yazarları teker teker saf dışı edilmiş... Hele, kamu sanat kurumlarında çalışıyorsan, suskun kalmaktan başka çaren yok. Çünkü, devletimizin hiç vazgeçemediği bir düstur vardır: "**Parayı veren düdüğü çalar.**" Ne yani der 'büyüklerimiz', hem parasını 'biz' vereceğiz (sanki ceplerinden veriyorlar), hem de bize karşı çıkacaklar...

TRT’de sözleşmeliler kadroya mı geçirilecek, derhal twitter hesaplarına bakılır... Hoşa gitmeyen sözcükler bulunmayagörsün, cezası en azından kadroya alınmamak. Üniversitelerin durumu da içler acısı. Özgür düşünce çoktan terk etmiş buraları. **Korku** dağları sarmış... Sinema, tiyatro gibi kamu desteğine gereksinim duyan sanat alanları, bu destekten tümüyle mahrum bırakılma tehdidi altında.

Evet, sanatçı dostlar... Suya sabuna dokunmanız istenmiyor sizden. Oysa, sizin **işiniz** bu: Suya da, sabuna da dokunacaksınız! Siyaseti siyasetçilere bırakmayacaksınız... Bu koşullarda nasıl mı olacak? Gezi gençlerinden **yaratıcılık** dersi almaya ne dersiniz?

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kiev’in kedileri

Vecdi Sayar 26.10.2013

Dinyeper nehrinin karşı kıyısında otelim. Sahile demirlemiş bir vapur daha doğrusu vapur taklidi (güverteler falan çok gerçekçi; herhalde sökümüştür bir vapur enkazından alınma) bir otel... Sabah filmlerinden (Ukrayna’nın en önemli film festivali “**Molodist**”in zengin programından) kaytarmış durumdayım. Birazdan, bu güzel kentin sokaklarına dalmak niyetim, hazır güneş açmışken... Beş gündür **Kiev**’deyim, ama hâlâ gidemedim ‘**Savaş Müzesi**’ne. Çok etkileyiciymiş, gidenlerin söylediklerine bakılırsa. Gidip görmeli... Müzeyi gezemedim ama, üstünde yükselen devasa ‘**Ana Vatan**’ heykelinin kıyısından geçiyoruz her gün, sinemaya giderken... Bir elinde kılıç, ötekinde kalkan tutan bu kadın heykeline ‘**Brejev’in Anası**’ adını takmış Kievliler...

Kiev’e Rusya’nın ilk başkenti denebilir. Dokuzuncu yüzyılda, **Kiev Knevlığı**’nin (prenslik de diyebilirsiniz) merkezi imiş. Hristiyanlık o yıllarda daha gelmemiş buralara... **Pagan** dönemini, kentin ilk kurulduğu noktadaki mütevazı pagan anıtı simgeliyor. Taşlardan oluşan bir güneş. Bereket sembolü... Kentte hâlâ çok az da olsa varlığını sürdüren ‘**pagan**’lar hafta sonları ziyaret ediyormuş burayı. Yanı başında ise, kentin çok sayıdaki görkemli **Ortodoks** kiliselerinden biri... Onuncu yüzyılda, Büyük **Vladimir** Bizans Kralı’nın kızıyla evlenebilmek için kabul etmiş Hristiyanlığı. Tabii, kendisi ile birlikte ülkesi de kabul etmiş... **Konstantinople**’daki Ortodoks Patriği de kenti vaftiz etmiş. O günden bu yana, dindarlık Kievlilerin en bilinen yanlarından biri (güzellikleri yanı sıra, elbette)...

On ikinci yüzyılda dört yüz kilise varmış kentte. On üçüncü yüzyıldaki **Moğol** istilasında ve **Sovyet** döneminde büyük kısmı yok olmuş... **Yahudiler** de, kentin nüfusunda önemli bir oran tutuyor eskisi kadar olmasa da (ikinci Dünya Savaşı’nda Rusların 100- 150.000 Yahudi’yi öldürdüğünü söylüyor rehberimiz, büyükbabası da onlardan biriymiş)... Bugün, dindarlığı kadar, çok kültürlülüğü ile de ünlü bir kent burası.

Kentin kurulduğu bölgenin, bizim için başka bir anlamı var. Eski kentin çevresinde şekillendiği ve hâkim bir tepede yer alan bu noktaya gökdelenler koymayı akıl etmiş, kentin **yeni patronları**. Bu durum Kievlilerin tepkisine neden olmuş... Uzun süren protesto gösterileri sonucu, bu girişimden vazgeçilmiş. Ama, bu süreçte asıl damgasını vuran bir heykeltıraş olmuş. Çeşit çeşit, renk renk **kedi heykelleri**, duvar panoları ile donatmış burayı; kimseler dokunamasın diye... İnanmayacaksınız ama, dokunamamışlar da... Kimbilir, belki de şimdilik...

Tarihsel dokusunu büyük ölçüde korumuş bir kent Kiev. Bunun nedeni, koruma yasaları değilmiş. Halkın geleneksel değerlerine sahip çıkması, bir de uzun yıllar süren yoksulluk dönemleri... Şimdilerde ise kapitalizm tüm şımarıklığı ve cazibesıyla kendini gösteriyor. On sekizinci, on dokuzuncu yüzyıllardan kalma binaların yanı başında metal ve cam gökdelenler yükseliyor. Kiev (Ruslar böyle diyor ama Ukraynalılar **Kyiv** demeyi tercih ediyor) mimarisinin en belirgin unsurları, yirminci yüzyıla ait. Sovyet döneminde inşa edilmiş, yukardan aşağıya genişleyen beton kuleler... Bir bölümü resmî binalar, bir bölümü ise konut... Kievliler, bu yapılara '**Stalin Barok**'u diyorlar (size de yabancı gelmedi değil mi bu tanım?)

Stalin Barok'u bir yana, Kiev'in güzellikleri, hele hele kentin dört bir yanındaki kedi heykelleri anlatmakla bitmez... En iyisi kendi gözlerinizle görmeniz.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Du bakalım n'olcek

Vecdi Sayar 02.11.2013

Son yıllarda yaşadıklarımız, **AzizNesin**'in "**Du bakalım n'olcek**" öyküsünü hatırlatıyor ister istemez. Toplumsal hayatın her alanında baş gösteren yasaklar, kısıtlamalar, engellemelerle dört dörtlük bir totaliter yönetime doğru hızla yol alıyoruz. Bu gidiş, Gezi direnişinden bu yana hızını iyice artırdı.

Tutuklamalar, sürgünler, üniversite yurtlarından çıkartılan **öğrenciler**, dizilerden cimblele ayıklanan **oyuncular**, televizyonlardan ve gazetelerden atılan **gazeteciler** bir biri ardına geliyor. Hapisteki gazeteciler listesinde dünya birinciliğini kimselere kaptırmıyoruz.

Sanat ve iletişim dünyamızdaki yasaklar ise, **Çin**'i, **İran**'ı, **Suudi Arabistan**'ı sollayacağı benzer... Hoş, bu konuda **Putin Rusyası** da ciddi bir atak içinde: Yeni sansür yasasındaki hükümler, sinemacılara ciddi kısıtlamalar getiriyor. '**Eşcinsellik propagandası**' yaptığı gerekçesiyle gösterimi engellenen filmler, Rusya'da da otoriter/ totaliter anlayışın her gün biraz daha güçlendiğinin kanıtı... Bakalım, bu yarışta ipi kim göğüsleyecek?

AKP hükümetlerinin **karikatür** ve **heykel** düşmanlığı ile başlayan sanat düşmanlığı, diğer alanlarda da kendini gösteriyor. Hükümet, **inşaat** alanındaki başarıları ile övüne dursun, tiyatro ve sinema yapıları birbiri ardına kapanıyor; bu kurumlara **AVM**'lere sığınmaktan başka çare kalmıyor. 29 Ekim'de açılacağı (**Barok Opera** (!)) yapılacağı duyurulan **AKM**, **polis merkezi** olarak işlev görüyor. Tadilatın ses soluk yok.

Emek, **Elhamra**, **Saray**, **Alkazar** sinemaları, Devlet Tiyatroları'nın **Taksim Sahnesi** birbiri ardına kapanırken, İstanbul Belediye Başkanlığı'nca yarışması açılan ve sonuçlanan **Beyoğlu Şehir Tiyatrosu** projesi hasıraltı ediliyor. Bağımsız tiyatrolar, apartman dairelerine sığınmak zorunda kalıyor. Bu tiyatroların varlığını sürdürmesinin tek güvencesi olan '**kamu desteği**' de 'Gezi' tehdidi altında.

Bakanlıktan sızan haberlere bakılırsa, Destekleme Kurulu'nda, **Gezi'ye destek** veren tiyatrolara yardım yapıp yapılmaması konusunda tartışma yapılmış ve karar Bakan'a bırakılmış. Sayın Kültür ve Turizm Bakanı'nın bu

tiyatrolara **kanaat notu** verdiği (tabii ki '**sıfır**'!) söyleniyor... Du bakalım n'olcek... Eğer, karar bu biçimde çıkarsa, Değerlendirme Kurulu'nun '**bağımsız**' üyelerinden istifa seçeneğini düşünen çıkacak mı acaba?

Sinema alanında da tehlike çanları çalıyor. Yıllardır gündemde olan **Özerk Sinema Kurumu** yasası, ya rafa kaldırılacak, ya da özerkliği budanarak Meclis gündemine gelecek. Tabii, sinema destekleri de ciddi bir tehdit altında. Nicedir Bakanlık mensupları, **aile** kurumuna destek veren, **milli ve manevi** değerlerimizi savunan filmler yapılmasını istemiyor mu? Yakında bu hükümlerin de yönetmeliklere girdiğini görürsek hiç şaşmayalım. Ama, girmese de, işin kolay yolu var: **Ekonomik sansür**... Laftan anlamayan sinemacılar, bir de destek bekleyecek değiller ya...

Son **Antalya Festivali** başladığında, Bakanlık desteği hâlâ gelmemiştı. Öğrendiğimize göre, Bakanlık yetkilileri "**Kapanış törenini bekliyoruz**" demişler (Türkçesi: **Bakalım 'Gezi'ye destek mesajları olacak mı?**) Bunu zamanında yazmadık ki, festivalciler "**sizin yüzünüzden alamadık desteği**" demesin... Umarım, ulaşmıştır para ellerine... Şimdi, sıra öteki festivallerde... **Du bakalım, n'olcek?**

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Emanet'iz cümleten...

Vecdi Sayar 09.11.2013

Meğer, bizim gençler '**Büyük Birader**'e "**emanet**" miş... Oysa, ne bizim böyle bir talebimiz oldu, ne de çocuklarımızın...

Hüsnükuruntu deyip geçebilirdik, bu kadarıyla yetinse... Ama yetinmiyor. Çocuklarımızın hangi okullarda okuyacaklarına, hangi dersleri göreceklerine, giyim kuşamlarına karıştığı gibi, nerede, kiminle oturacaklarına da karışıyor.

Yakında evlenecekleri adamı da kendisi tayin etmek isteyecek herhalde... Evlenmeyi düşünmeyenler ne yapacak diye soracak olursanız... onların bu ülkede yaşama şansları var mı ki?

Peki, '**Büyük Birader**' niçin kızıyor **kızlı-erkekli** yaşayanlara, okuyanlara? Çocuklarımızı çok sevdiği için mi? Yoksa, kıskandığı için mi? Yeni nesilleri hani şu **dindar ve kindar** olanları hayırlı evlatlar olarak yetiştirmek için mi? Yoksa, '**Gezi gençliği**'nden intikam almak için mi?

Aslında '**Büyük Birader**' yalnızca tercihlerini söylüyor. Uyup uymamak size kalmış... İspiyoncu komşunuz varsa, şansınıza küsün... Üstelik, yeni bir şey söylemiyor ki...

12 Mart'ın konservatuar müdürlüğüne bakan bir apoetli (kaç yıldızıydı hatırlamıyorum), okulu gezerken, bir odanın kapısını açıyor. Bir de ne görsün? Bir kız, bir oğlan dans ediyor. "**Bu ne?**" diye kükre miş... "**Pas-de-deux**" diye cevaplamış, öğretmenlerden biri... Dönmüş, odayı terk ederken bağırmış "**Ayrı ayrı yapsınlar !**" ...

Kissadan hisse, bu **kızlı-erkekli** işlere pek sıcak bakılmaz ülkemizde... Bize düşen de, "**Ne yapalım, muhafazakâr bir toplumda yaşıyoruz**" deyip, fazla kurcalamamak olsa gerek... İçinde yaşadığımız **BBG evi**'nde uysal uysal oturup; dizimizi seyretmek...

Seyredeceğiz, seyretmesine de... Ona da karışıyor... Neyi, ne kadar seyredebileceğimiz, 'Birader'in **RTÜK**'ünün iki dudağı arasında...

Öyle ya, biz nasıl emanetsek ona, **televizyonlarımız** da emanet... Emanetler çok olunca, emanetçi dükkânını yönetmek kolay olmuyor elbet. **Eğitim kurumlarımız** ona emanet, **yargımız** ona emanet, **medyamız, kültürümüz** ona emanet... **Ahlakımız, inançlarımız** hepsi hepsi ona emanet...

Bu durumda, elbette televizyondaki programlar, filmler de sıkı bir **denetime** tabi olacak... Ne de olsa, sorumlulukları var **emanetçinin**... Kızlı-erkekli sahnelerle dikkat edilecek. **Öpüşme** mi dediniz, saniyesi hesap edilecek... **Fransız** olmayacak... Göğüs çatalı olmaz. Meme uçları tabii ki olmaz... **Sigara** yasak... Görüldüğü yerde buzlanacak (mesleki jargonla '**blur**'lanacak). **İçki** şişesi ne kelime; boş bardak bile olmayacak...

Böyle bir şey hangi ülkede var diye sorulmayacak. 'Büyük Birader' kızar sonra... Ben sizin iyiliğinizi sizden çok düşünüyorum deyiverir... Mahcubiyetinden yerin dibine geçersin.

Bak, kimseler kurcalıyor mu? Herhangi bir yönetmenden duydun mu, yapamazsın, eserimi bozamazsın diye bir itiraz? Mahkemeye başvuran oldu mu bu konuda? **Fellini**'nin filmimin içine reklam alamazsın, eserin bütünlüğünü bozuyorsun diye televizyon kanalına dava açtığını ve kazandığını bilen var mı?

Buzlanan ekranlara alışacaksın... 'Büyük Birader'in ülkesinde sorgulayanlar hoş karşılanmaz. Tarihten ders almak ne kelime, **Hitler**'in, **Abdülhamid**'in, **Taliban**'in yasakları düşerse aklınıza... kovacaksın o zararlı düşünceleri... Sansür iyidir... Hele hele, **oto-sansür**den âlâsı yoktur. Nasılsa, 'Büyük Birader' her şeyi bizden iyi düşünür.

Aslında, 'Büyük Birader', sinemayı da sever, tiyatroyu da... Gel gör ki, kimseler onun sevdiği filmleri, oyunları yapmıyor... Üstelik yapmadıkları gibi, bir de destek istiyorlar. **Kızma Birader** demekle olmaz. Akıllı olun, onun istediği tarz işlere soyunun...

Ne de olsa, hepimiz birer emanetiz...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşanılasi Bir Dünya...

Vecdi Sayar 16.11.2013

Dün başlayan **18. Uluslararası Ankara Tiyatro Festivali**'nin teması, "**Yaşanılasi Bir Dünya İçin Sanat**"... Ankara'da **Devlet Tiyatroları** ile **TAKSAV** (Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf) işbirliğinde gerçekleşen ve sanat dostu kurum ve kuruluşların desteği ile bugünlere gelen festivalde, "**kardeşliğe, barışa, sanata, kısaca hayata dair ne varsa**" bulmak mümkün...

İngiltere'den, İtalya'dan, İran'dan, Bulgaristan'dan, ABD'den gelen toplulukların yanısıra, Üniversite, Belediye tiyatroları ve 28 bağımsız tiyatro katılıyor festivale. Kendi adıma, **Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları'nın Federico Garcia Lorca'dan** uyarladıkları "**Çingene'nin Şarkısı**"nı, **Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun Lorca** uyarlaması "**Daweta Xwîni/ Kanlı Düşün**"ünü, **Ser-i Mesel Tiyatrosu'nun "Ay Carmela"**sını, **Van Tamara Tiyatrosu'nun "Kadın Ölümleri"**ni, **İzmir Yenikapı Tiyatrosu'nun "Diğerleri"**ni izlemeyi çok isterdim; ama *artıbir* tv'deki programım nedeniyle İstanbul'dan fazla ayrılamıyorum (Bugün saat 12:00'de, "**Kedi Gözü**"nde konuğum **Defne Halman**... bir başka tiyatro delisi... üstelik, dört dörtlük bir aktivist... ayrıca, dün gösterime giren "**Hayatboyu**" filminin başrol oyuncusu... söylemedi demeyin!).

Siyasal iktidar, tiyatrocuları susturmak için alacağı önlemleri düşünedursun, Anadolu'nun çeşitli köşelerinde tiyatronun isimsiz kahramanları dur durak bilmeden üretiyor. **Orçun Masatçı** yönetiminde çalışmalarını sürdüren **İzmir Yenikapı Tiyatrosu'nun, "yaşanabilir bir hayat için tiyatro"** yapmakta direnen çalışan oyuncular, **Dikili** ve **Çeşme'nin** ardından bu haftasonu da **Karaburun'da** bir etkinlik düzenliyorlar. Ne yazık, oraya da gidemiyorum.

Ama, kasım başında, Mardin'de düzenlenen '**4. Uluslararası Mardin Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali**'ne katılma şansım oldu. Tiyatroya tutkun bir eğitimcinin inadiyla ayakta kalan bir festival bu. **Nurhan Öktem'in** çabalarına karşılık, resmî makamların ilgisi çok sınırlı. Yerli toplulukların yanısıra, Hollanda, Fransa, Almanya ve Gürcistan'dan gelen gruplar oyunlarını Mardin ile, çevre ilçelerde de sergilediler... Çocuklara yeni evrenler, yeni ufuklar sundular.

Mardin'de değerli dostum **Üstün Akmen**, yeni çıkan kitabını imzalayıp verdi. "**Koltuk Tozu**".. Sahneden kalkıp seyirci koltuklarına ulaşan tozun peşinde, tiyatro tutkunu seyirciye geçen mevsimin toplu bir değerlendirmesini sunuyor Akmen. Her oyunu, en ince ayrıntısına dek irdeleyip, eleştiriyor. Gelecek için, paha biçilmez bir kaynak. Ama, bugünün tiyatrosever okuru için de keyifle okunacak bir kitap. Elbette, bir başka tiyatro sevdalısının, **Yılmaz Öğüt'ün** yayınevinden... **Mitos-Boyut'tan**...

Sahne tozundan açılmışken, İstanbul sahnelerinden iki oyunu öğütlemek isterim. **Tiyatro Boyalı Kuş'un "Melek"**i, tiyatromuzun bilinmeyen kahramanlarından birinin hayat hikâyesini getiriyor karşımıza. **Muhlis Sabahattin'in** kızı **Melek Kobra'nın** mektuplarını bulup, yayınlayan **Gökhan Akçura'nın** kitabından yola çıkarak, **Rüstem Ertuğ Altınay'ın** yazdığı oyunda, **Yeşim Koçak'ın** performansı alkışı hak ediyor. Duyarlı ama ölçülü, rolün nüanslarını atlamayan, çok iyi çalışıldığı belli bir oyunculuk...

Bir başka oyuncunun dünyası da, **Eraslan Sağlam'ın** bedeninde hayat buluyor. **Tiyatro Tatavla** yapımı "**Aktör Kean**"de, 19. yüzyıldan bir oyuncunun yükseliş ve düşüşünü sergiliyor Eraslan. **Shakespeare'in** çeşitli oyunlarından kişilikleri canlandırırken, kahramanının tutkularını, zaaflarını ve inadını etkileyici bir yorumla sunuyor. '**Sahne tozu**'nu yutanların dramını, tiyatro evreninin acımasızlığını ve vazgeçilmezliğini anlatan bu iki oyun birbirini tamamlıyor sanki.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korkunun ecele faydası

AKP hükümeti sanattan korkuyor... Nereden biliyoruz bunu? **Gezi'**de '**baş suçlu**' olarak sanatçıları işaret etmesinden... Heykele tükürmesinden... **Heykel** yıkmasından... **Karikatür**lere dava açmasından... Tiyatroların, sinemaların yıkılıp, **AVM** yapılmasına seyirci kalmasından... **AKM**'yi yıllardır kapalı tutmasından... Daha onlarca, yüzlerce örnek sıralayabiliriz...

Bir yandan da, şöyle düşünüyor: Para ile her şeyi yapıyorum da, sanat mı yapamayacağım? Veririm '**bizim çocuklar**'a ödeneği, tiyatro, sinema nasıl yapılmış, cümle âlem görsün!

Ama, olmuyor... Çünkü '**sizin çocuklar**'ın donanımı müsait değil... İsteddiğiniz kadar para dökün, dünyaya o dar çerçeveli gözlüklerinden baktıkça '**sanat yapıtı**' üretmeleri mümkün değil...

Ha, o zaman biz de popüler şarkıcıları, türkücüleri '**devşiririz**' diye düşünüyorsanız... Yetmez! Çünkü, **yorumcu** başka şeydir, '**yaratıcı**' sanatçı başka... Yaratıcılık, parayla olmaz. Değişen dünyayı algılama ve yorumlama yeteneği ister.

Eğer diyorsanız ki, sanat sadece sinema, tiyatro, klasik müzik, opera, baleden mi ibaret... Bizim **geleneksel sanatlarımız** var.... Yanılıyorsunuz... Çünkü, bu sanatları **çağdaş** bir bakışla yorumlamadıkça, bu '**taklit**' işlerle bir yere varamazsınız. Elbette, bütün geleneksel sanatlarımızın titizlikle, korunması, tanıtılması gerekir. Ama, bunları çağdaş sanatın yerine '**ikame**' edemezsiniz.

Korkunun ecele faydası olmadığı gibi, **eceli yakınlaştıracaktır** de... İktidar, sanatçıların büyük çoğunluğunun **muhalif** tavırda olmasına duyduğu tepki ve korkuyla, sanat alanına birbiri ardına darbeler indiriyor. Sıra, öldürücü darbede... Kültür ve Turizm Bakanımız, '**Türkiye Sanat Kurumu**'nun kuruluşuna ilişkin yasa tasarısını aralık ayında Meclis'e getireceklerini açıklayıverdi, hafta içinde.

Ne getiriyor bu yasa, hatırlayalım. Devletin sanat kurumları (tiyatrolar, opera-bale, orkestralar, korolar) kapatılacak; sanatçılar **İl Kültür Müdürlükleri** emrine verilecek, isteyen emekliye ayrılacak, isteyene öğretmenlik görevi verilecek, isteyen sanatçılar da '**izin koparabilirlerse**' proje yapıp, Sanat Kurumu'na başvurup, **ödenek** talep edecek... Tabi ki Başbakan bizzat açıkladı "**beğendikleri işleri**" destekleyecekler...

Ama iş aceleye geldi herhalde, olmayacak bir hata yaptılar: **Özel Tiyatrolara Yardım Kurulu** kararlarını bu yasal düzenlemenin hemen öncesinde açıklayıverdiler... Oysa, "Biz **hantal devlet kuruluşlarını** kapatıyoruz, sanatçıları **memurluktan** kurtarıyoruz. Özgürce örgütlenip, kendi sanat topluluklarını oluşturup, destek isteyecekler, biz de '**özerk**' bir Kurum eliyle onları destekleyeceğiz" diye insanları kandırabilirlerdi...

Hata yaptılar: Açıklanan kararlar, tasarlanan '**özerk**' kurumun nasıl kararlar üreteceğini örnekleyiverdi... Türkiye'nin önde gelen özel tiyatrolarından **AST, Dostlar Tiyatrosu, Ortaoyuncular, Altıdan Sonra Tiyatro, Destar, Levent Kırca Tiyatrosu, Talimhane Tiyatrosu** gibi topluluklara destek verilmedi... Cezalandırıldılar...

Öngörülen kurumun nasıl işleyeceği konusunda en belirgin işarete gelelim... Yasa ile kurulacak Türkiye Sanat Kurumu'nun yönetim kurulunun tamamı Bakanlar Kurulu'nca atanacakmış... **Böyle özekliğe can kurban!**

Önceki gün, tiyatrocular geniş katılımlı bir toplantı yaparak, bu gelişmeler karşısında nasıl bir tavır geliştireceklerini tartıştılar. **Özel** tiyatrocularla **kamu** tiyatrolarında çalışanlar; **destek alamayanlarla, alanlar** yan yana geldi. Şimdi, sıra **seyircide**... Tiyatrosuna, operasına, balesine, orkestrasına sahip çıkacak bilinçli seyircide...

Hiç kuşkunuz olmasın, ses getirecek eylemler olacak... Sanatçıların etki gücünü bir kez daha ensesinde hissedecek siyasal iktidar... Evet, korkunun ecele faydası yok... Hatta yakınlaştıracaktır de... Bu sözüm hem iktidara, hem de, korkuları ile hesaplaşan sanatçı dostlara...

Hayallerimiz yüzlerindedir...

Vecdi Sayar 30.11.2013

**"Hayallerimiz yüzlerindedir sevdiğimiz kadınların,
Görelim görmeyelim karşımızda dururlar
gerçeğimize en yakın ve en uzak."**

Böyle demişti **Nâzım** usta. Haklıdır... Ama, ben '**kadınların**' sözcüğü yerine '**yıldızların**' demek istiyorum bugün... Sahneden, perdeden, ekrandan dünyamızı yansıtan, dünyamızı aydınlatan oyunculara adamak istiyorum bu güzel dizeleri...

Ülkemizin bir oyuncu cenneti olduğunu düşünmüşümdür hep. Yönetim sorunlarına, senaryo aksamalarına, teknik yetersizliklere karşın nice oyunu, nice filmi ayakta tutan **oyuncular** olmuştur. Hâlâ da öyle...

Son zamanlarda sinemadan çok tiyatro ile haşır neşirim... Üç yıldır **Sadri Alışık Oyunculuk Ödülleri** jürisinde görev aldığımdan, oyun kaçırmamaya özen gösteriyorum. Ama, tümünü izleyebilmek mümkün mü? Bir mevsim içinde iki yüze yakın oyun perdelerini açıyor İstanbul'da. Nasıl yetişilir? Gözümüzü, kulağımızı dört açıp, bir şey atlamamaya, kimsenin hakkını yememeye özen gösteriyoruz.

Bu zahmete de değiyor doğrusu; hangi sahneye gidersek gidelim, güzel sürprizlerle karşılaşıyoruz. Kimi kariyerinin en olgun döneminde, kimi daha taptaze bir umut olan yüzlerce oyuncu... Hepsinin yüzlerinde hayallerimiz...

Son günlerde izlediğim oyunlardan söz etmek istiyorum bugün. Önce, ustalarla başlayalım.. **Ali Poyrazoğlu**, "**Kaplumbağa**"da, iyi bir yönetmen ve gerçek bir virtüöz olduğunu kanıtıyor. Öyle ki, sahnedeki adamın bir kaplumbağa olduğuna inanasınız geliyor...

Ama, ne kaplumbağa... Dünya tarihini avucunun içi gibi bilen bir kaplumbağa bu. Çünkü uzuuun ömründe neler görmüş, neler yaşamış... Ne savaşımlara, ne zulümlere tanıklık etmiş. Ve, ömrünün son günlerinde tek isteği, doğduğu topraklara gitmek. Bir de, **tarihin yalanlarını** bir bir açığa çıkartmak... Eee, boru değil, **Darwin'in kaplumbağası** bu!

İspanyol yazar **Juan Mayorga'nın tarihe aşağıdan** (kaplumbağa'nın bakış açısından, ya da isterseniz, ezilen sınıfların bakış açısından) **bakan** oyununu bir **sirk** atmosferine taşıyan Poyrazoğlu'nun, bilgilendirirken eğlendiren, **dramatik** tiyatro ile **epik** anlatımı sentezleyen başarılı rejisi ve oyunculuğu ile "**Kaplumbağa**", mevsimin mutlak izlenmesi gereken oyunlarından biri. **Bülent Kayabaş** da, tarih profesörü rolünde, yönetmenin yorumuna güç katıyor.

Bir başka usta oyuncu, **Hakan Gerçek** de tarihle hesaplaşıyor. On dokuzuncu yüzyıl sonu ile yirminci yüzyılın başlarında Amerika'da yaşamış bir avukatın, **Clarence Darrow'un** serüvenini anlatıyor, "**Savunma**" adlı oyunda. **David Rintles- Irwing Stone** ikilisinin metni, adaletin ayaklar altında ezildiği bir dünyada, aydın

sorumluluğunun ne denli önemli olduğunu gözler önüne seriyor. **Mehmet Birkiye**'nin yorumu, oyunu nefes nefese izlemenizi sağlıyor.

İnsan hakları savunucu olarak tarihte iz bırakan Darrow, işçilerin, sendikacıların, ikinci sınıf insan muamelesi gören siyahların, kadınların ve tüm ezilenlerin haklarını savunmuş yaşamı boyunca. Kimi zaman hapse düşmüş, ama kavgadan hiç geri durmamış. Şiddetin karşısına, sevgiyi, merhameti koymuş. İçinde yaşadığımız şu günlerde, mutlak gidilesi, görülesi bir oyun...

Sıra gençlere geldi ama... onları bir başka yazıya bırakarak, bir duyuru iletmek istiyorum. **Bugün** (cumartesi) **saat 12:00'de, Beyoğlu'nda Ses Tiyatrosu'nda** tiyatrocuların bir basın açıklaması var. Son zamanlarda, sanata, özellikle de tiyatroya yönelen tehdit ve cezalar karşısında "**Susmuyoruz!**" diyecekler. Onlara destek veren başka alanlardan sanatçıların da katılacağı toplantıya seyircilerini de davet ediyor tiyatrocular.

Karanlığa teslim olmak yerine, bir mum yakmanın gereğine inanıyorsanız... gün, sanata, tiyatroya ve **hayallerimize** sahip çıkma günüdür.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıyıda

Vecdi Sayar 07.12.2013

Bu satırları Ege kıyısından yazıyorum. 5. **Uluslararası EgeArt Sanat Günleri**'nin Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'ndeki açılış töreninin ardından... Ege Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Candeğer Yılmaz**'ın, eğitimde sanatın önemini vurgulayan konuşmasını hayranlıkla dinledik. Rektörlerin şenlik açılışlarında yaptıkları sıradan konuşmalardan değildi; sanatın ve sanatçının değerini bilen bir bilim insanının konuşmasıydı.

Beşincisi gerçekleşen EgeArt, tüm disiplinleri içeren bir şenlik, ama ağırlığı plastik sanatlarda; seramik sanatçısı **Tüzün Kızılcan**'ın küratörlüğünde gerçekleştirilen sergilerde. Bu yıl, 40 ülkeden sanatçılar katılıyor EgeArt'a. Yurt içinden de, 22 il ve 38 üniversiteden 508 sanatçı... Önümüzdeki yıllarda, Türkiye'nin öteki bienalleri ile yarışabilir rahatlıkla, **klasik anlayıştan çağdaş sanata** yönelen bir açılım gerçekleştirerek... **İstanbul Bienali**'nin yaptığı gibi her seferinde farklı bir küratörle çalışılması, EgeArt'a yeni bir dinamizm katacaktır hiç kuşkusuz.

Ege Üniversitesi'nin Güzel Sanatlar Fakültesi varmış önceleri ama, 9 Eylül'ün kuruluşunda oraya devredilmiş. Güzel Sanatlar Fakültesi olmayan bir üniversitenin böylesine geniş kapsamlı bir sanat etkinliği düzenlemesi heyecan verici. Üstelik, sanat etkinlikleri, EgeArt'la da sınırlı değil. Yıl boyunca yoğun bir etkinlik programı gerçekleştiriyor Üniversite. Özellikle gençlerin aktif biçimde katıldığı etkinlikler bunlar. Genç sanatçı yarışmaları, **'Yaratıcı Çocuk'** çalıştayları, film gösterileri, gençlerin üretim sürecine katıldığı heykel çalışmaları, vb...

Kültür etkinlikleri, popüler müzik sanatçılarının konserleri ile sınırlı kalan üniversitelerimize örnek oluşturacak bir tavır.

Üniversite, iki yılda bir gerçekleşen EgeArt'ın yanısıra, iki yılda bir **ArEge**'yi gerçekleştiriyor. Türkiye'deki üniversitelerin araştırmalarının yarıştığı bir etkinlik bu. Geçen yıl, üniversiteler sahip oldukları patentlerle

yarışmış. Zaten, Ege Üniversitesi **Fikrî ve Sinaî Mülkiyet Hakları** konusunda ciddi bir çalışma yürütüyor. **Avrupa Patent Ofisi**'nin temsilciliğini de üstlenmiş.

Prof. Yılmaz, EgeArt'ı İzmir'in 22 ayrı noktasındaki kültür merkezlerine taşıyarak, İzmir'in kültürel yaşamına ciddi bir katkı sunuyor. Resim, heykel, baskı, seramik, cam, fotoğraf, kâğıt sanatları, videoart çalışmalarını içeren sergilerin yanısıra klasik müzik dinletileri, tiyatro oyunları, film gösterimleri, söyleşi ve konferanslar da yer alıyor programda.

Açılışta, EgeArt'ın bu yılki Onur Sanatçısı ressam **Altan Gürman**'ı anan etkinliğin cumartesi programında, **Kısa Film Yarışması** ödül töreni, Norveçli sanatçı **Elfi Sverdrup**'un "**Mücevherlerin Sesi**" adlı sahne performansı var. Pazar günü ise, "**Ustaya Saygı Sunumları**" başlığı altında **Candeğer Furtun, Gencay Kasapçı, Kuzgun Acar** ve **Semiha Berksoy**'un sanat yaşamları üzerinde odaklanacak EgeArt.

Tıpkı Ege Üniversitesi gibi, Güzel Sanatlar ya da Sinema bölümleri olmamasına karşın, sanata değer veren bir başka üniversitemiz de, **Boğaziçi**. Art arda gelen iki kadın rektör, tüm üniversitelere örnek oluşturması gereken çalışmalar yaptılar; yüksek öğretim kurumlarında sanata verilmesi gereken önemi vurguladılar. **ODTÜ, Bilkent, Hacettepe** de, bu alanda övgüyü hak eden çalışmalar yapıyor.

15 Aralık'a kadar sürecektir olan EgeArt'la aynı gün açılan bir başka etkinlik de, 2. **İzmir Uluslararası Tiyatro Festivali**. İki festivalin çakışmasından bir sinerji elde edilir mi, yoksa izleyici kitlesinin bölünmesine mi yol açar, bilemiyorum. İzmirli sanatseverler karar verecek buna.

İzmir'in kültür-sanat yaşamının, **İstanbul**'a hatta **Eskişehir**'e yetişmesi için bu çabalar çok önemli. Yerel yönetimlerin bu alana daha fazla ilgi göstermeleri gerekiyor galiba. Güzel bir bina yapmakla iş bitmiyor, bir kültür merkezini yönetecek deneyimli insanlara ihtiyaç var. **Konak** Belediyesi, başkanı değişse de, kültür alanındaki yoğun etkinliklerini sürdürdü; **Karşıyaka** Belediyesi, kente bir opera binası kazandırırken, **Gürer Aykal**'ın desteği ile bir orkestra oluşturdu. **Seferihisar** Belediyesi, büyükşehir belediyelerine örnek oluşturacak atılımlarını sürdürüyor. Türkiye'nin iki **Yazarlar Evi**'nden birini (diğeri Ordu'da) kurarak, vizyon sahibi bir başkanın neler yapabileceğini kanıtladı.

Yerel yönetimler ve sanat ilişkisi üstüne yazılarımızı sürdüreceğiz.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bak yeşil yeşil

Vecdi Sayar 21.12.2013

Yıl sonu geldi çattı. Yılın oyunlarına, filmlerine toplu bir bakışın zamanıdır derken, değme filme/ oyuna taş çıkartacak bir oyun arz-ı endam ediverdi. Entrikası güçlü, traji-komik bir oyun... Altını taş yapıp uçurtan, ayakkabı kutusundan milyon dolarlar çıkartan bu oyunu görmezden gelmek ne mümkün.

Oyun içinde öyle cümleler var ki, tarihe geçecek cinsten. Bir gazete, oyunu şöyle özetlemiş manşetinde: "Sırlarımız paspas"! Vay anasını sayın seyirciler, rüşvetin ve soygunun 'devlet sırrı' olduğunu bu kadar özlü

ifade eden yazar olmamıştı bugüne kadar. "Devlet Sırrı" adlı filmler de yapıldı dünya sinemalarında, ama bu kadar cesuru çıkmamıştı.

Oyunun tüm oyuncularını tanımıyoruz henüz, ama rejisörü biliyoruz. Yazar ismi belirtilmediğine göre kolektif bir eser olması büyük olasılık. Eserin tarihe geçecek cümlelerinden biri: "Yeşiller geldi!"...

Tabii ki, bizim yeşillerin, dünyanın dört bir yanında esaslı etkinliklere imza atan, iktidarlar paylaşan 'Yeşiller'le hiçbir ilgisi yok, hatta bu 'veciz' cümleden sonra isimlerini bile değiştirmeleri sözkonusu olabilir.

Bizde, 'yeşil' kutsal bir renktir. Ve, sözünü edeceğim dört hâliyle de 'kırmızı'nın can düşmanıdır. Oysa, dünyadaki yeşil hareketi, kırmızı'ya düşmanlık bu yana, yol arkadaşlığı bile yapar. Yeşil'in bizdeki dört hâline gelince; öncelikle 'cennet'i ve İslam'ı sembolize eder yeşil. Suudi Arabistan ve Libya'nın bayraklarında olduğu gibi...

Bir diğer referans tarihten... Bizans İstanbul'unda, o zamanki adıyla Hipodrom, şimdiki Sultanahmet'te yapılan araba yarışlarında yarışmacıların iki takımı vardı: Maviler ve yeşiller. Bu yarışların amacı, imparator'un ve seyircilerin heyecanını doruğa çıkartmaktı (ve tabii ki gündelik dertlerini unutturmak). Bu renkler, aynı zamanda iki tarafın destekçilerinin siyasal eğilimlerini temsil ederdi. Maviler'i çoğunlukla soylular, Yeşiller'i ise esnaf ve orta sınıf destekliyordu.

Bir de, yakın tarihten bir 'Yeşil'imiz var... Devlet için kurşun atan efsanevi bir 'kahraman'. Hâlâ yaşadığı bile rivayet edilir...

Ama, en popüler yeşilimiz 'Dolar yeşili' olduğundan, banka müdürünün karısının "Yeşiller geldi!" derken 'Bizanslı yeşiller'i kastetmiş olması az ihtimaldir... Oyunun burası, heyecanın doruk noktasına çıktığı andır!

Sinemacılarımıza bu oyundan bir film çıkartmalarını önerebiliriz... "İstasyon Şefinin Karısı", "Rahibin Karısı", "Anarşistin Karısı", "Astronotun Karısı", "Zaman Yolcusunun Karısı", "Polis Müdürünün Karısı" oluyor da, "Banka Müdürünün Karısı" neden olmasın?

Tabii, telif hakkı sorununu nasıl çözerler onu bilemem... Bunu da, bir ayakkabı kutusuyla halletmek mümkündür herhâlde...

Aralık ayını hep katliamlar, kâbuslarla andık bugüne dek: 1978 Maraş, 2000 'Hayata Dönüş' (!) operasyonu ve 2011 Roboski... Artık, bir de komedi ile anacağız. Trajik bir komedi ile...

Derim ki...bunların yanına bir umut ışığı ekleysek... Bu pazar 12:00'de "Ayağa Kalkıyoruz, Şehrimize Sahip Çıkıyoruz" diyerek, Kadıköy'de "İstanbul Kent Mitingi"nde biraraya gelsek... Gerçek 'yeşil'e sahip çıksak... Yeşile sahip çıkmanın, adalete sahip çıkmakla, iyinin doğrunun, emekçinin yanında saf tutmakla aynı şey olduğunu haykırsak soyguncuların yüzüne... 22 Aralık'ı tarihimizin unutulmaz günlerinden biri yapsak... Ne dersiniz?

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mücadeleye devam

Vecdi Sayar 28.12.2013

Gelenektir, yılsonunda yılın kültür-sanat olaylarının muhasebesini yapmak. Neler olmuş, neler bitmiş; neler pişmiş mutfakta, neler tüketilmiş, neler tüketilememiş... Umut verenler, vermeyenler; gözönüne getirilenler, gözden kaçırılanlar...

Elbette, eksik kalmaya mahkûm bir muhasebedir bu. Yılın en başarılı ürünlerinin kaçına değinebilirsiniz? En çok satan, en çok izlenenlere değinmeden olmaz... Ne kadar '**nitelik**'ten söz açsak da, sanat etkinliklerinin, ürünlerinin '**kültür endüstrisi**'nin unsurları olduğunu görmezden gelemeyiz.

Bu '**muhasebe**' yazısında "**Mücadeleye devam**" başlığına şaşırmadınız herhâlde. 2013'ün toplumsal- siyasal ortamına damgasını vuran olayların sanat alanlarına yansımaları kaçınılmazdı. Nitekim öyle de oldu. Ama, iş bununla da kalmadı. Doğrudan sanatı hedefe alan saldırılar, tehditler birbirini izledi.

Kapanan tiyatrolara yenileri eklenedursun, sanat alanları yeni yaptırımlar, kısıtlamalar getiren düzenlemelerle karşı karşıya kaldı. Kamu sanat kurumları zapturapt altına alınmaya çalışılırken, bağımsız sanat kuruluşlarına verilecek destekleri belirleyen kurullar siyasi iktidara tümünden bağımlı hâle getirildi. Kamunun sanat kurumlarına reform getirme savıyla hazırlanan Türkiye Sanat Kurumu yasa çalışmalarında sanatçıların ve sanat kurumlarının görüşlerine başvurulmasına ihtiyaç duyulmadı doğal olarak.

Sanat yapacakların önünde, iktidarın dümen suyunda gitmekten başka seçenek bırakılmamasının temel strateji olarak benimsendiğini görüyoruz. Eski tip yasaklamalar azalırken, ekonomik sansür ve dolayısıyla oto-sansür mekanizmaları devreye girmiş görünüyor.

Bütün bu gelişmelerin doğal sonucu olarak, sanat camiasında ciddi bir tepki oluştu. Nicedir politikadan uzak duran sanatçılar bile, özgürlük alanlarının kısıtlanmasına karşı örgütlü bir mücadelenin gerekli olduğunu anladılar. Kimi, toplumsal muhalefet saflarında aktif biçimde yer alırken, kimi tepkisini yapıtlarına yansıttı.

Özetle, sanat alanında da 2013'e damgasını vuran '**Direnış ruhu**' oldu. Bu mücadelenin 2014'te de yoğunlaşarak devam etmesi kaçınılmaz.

Gezi ruhunun en fazla yansıdığı alanlar, müzik, yayın dünyası ve sokak sanatı oldu. Güçlü bir mizah duygusu taşıyan duvar yazıları, grafitiler ülkenin dört bir yanını sarıp sarmalarken '**Gezi**' kitapları birbirini izledi.

Mustafa Sönmez'in "**Kent, Kapital ve Gezi Direnişı**"nden **Foti Benlisoy**'un "**Gezi Direnişı: Türkiye'nin 'Enteresan' Başlangıcı**"na, **Cezmi Ersöz- Zafer Cömert**'in "**Abdöcan**"ından **Yalçın Çakar**'ın "**Bu Daha Başlangıç**"ına onlarca kitap yayımlandı. Belgeselciler dur durak bilmeksizin çalıştılar.

Tiyatro alanında, **Mehmet Ergen**'in "**Taksim Meydanı**", Müzik alanında **Duman**'dan **Yasemin Mori**'ye, **Ceylan Ertem**'den **Fazıl Say**'a sayısız müzisyenin çalışmaları sanal ortamda kısa sürede milyonlara ulaştı. Karikatür albümleri, fotoğraf albümleri saymakla bitmez. En iyisi, hepsine toplu bir selam göndermek.

Geçen yılın başarılı ürünlerini sayıp dökmeye yerim kalmayacak ama, iz bırakan birkaç yapıta değinmekle yetinelim. Edebiyat alanında **Ahmet Ümit**'in "**Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**"nden, **Elif Şafak**'ın "**Ustam ve Ben**"ine, **Ece Temelkuran**'ın "**Güğümlere Üfleyen Kadınlar**"ından **Zülfü Livaneli**'nin "**Kardeşimin Hikâyesi**"ne, bazı kitaplar medyamızın ilgi odağı olmayı başardı. **Yaşar Kemal**, "**Çocuklar İnsandır**"la ustalığını bir kez daha gözler önüne serdi.

Bellek, **Elif Şafak**'ın anlatımında bir 'fil'de cisim bulmuştu; **Ali Poyrazoğlu**'nda bir kaplumbağada... Poyrazoğlu'nun sahneleyp, başrolünü üstlendiği "**Kaplumbağa**" 2013'ün en çok ses getiren yapımlarından biriydi. **İstanbul Devlet Tiyarosu**'nun "**Sessizlik**" ve "**Çehov Makinesi**", **İstanbul Şehir Tiyatroları**'nın "**Zengin Mutfağı**", **Galat Perform**'un "**İz**", **Semaver Kumpanya**'nın "**Metot**" ve "**Bir İnfazın Portresi**" 2013'ten geriye kalacak yapıtlardı.

Zeynep Tanbay Dans Projesi'nin **Borusan**'ın Beethoven Festivali çerçevesinde gerçekleştirdiği "**Simbiosis**" adlı çağdaş dans performansı ve **Fazıl Say**'ın "**İlk Şarkılar**"ı, yılın sonunda karşımıza çıkan güzel sürprizler oldu... Haftaya devam ederiz...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alacakaranlığa veda

Vecdi Sayar 04.01.2014

Geçen hafta, **2013**'ün sanat olaylarına, ürünlerine göz atmaya çalışmış, müzik, sahne sanatları, edebiyat alanlarından birkaç isme değinmiştik. Elbette, yerimiz ölçüsünde. Bu hafta devam etmeye söz vererek... Öyle ise, devam...

Sahne sanatları alanı, ürünlerden çok sorunlarıyla gündemdeydi. Çürümeye terk edilen **AKM**, deprem tehlikesi bahanesiyle kapatılan **Muammer Karaca**, açıklanamayan nedenlerle destek talepleri geri çevrilen tiyatrolar, Gezi eylemlerine destek oldukları için cezalandırılan tiyatrocular...

Sinema alanı da, benzer tehditler altındaydı. Bir yanda dağıtımın tekelleşmesi, öte yanda devlet desteğinin '**genel ahlak**' gibi muğlâk bir koşula bağlanması, bir türlü çıkamayan **Sinema Yasası**...

Bütün bu olumsuz koşullara karşın, bu iki alanda da **üretim** azalmadı; tam tersine arttı. Bağımsız tiyatrolar, apartman dairelerinden sahneler yarattılar. Yıllık üretim yalnızca İstanbul'da 250 oyuna ulaştı. Sinemamız, yapım sayısı ve seyirci sayısı açısından son **30 yılın rekorunu** kırdı. Yayıncılık sektöründe de gözle görünür bir gelişme var. Çıkan kitaplara yetişmek mümkün değil.

Peki, bu neyin işareti? Baskıların sanatçıları kamçılادığı, direncini, mücadele azmini artırdığı söylenebilir belki. Ama, nicelikteki bu gelişmenin, niteliğe aynı oranda yansıdığını söylemek zor.

Oysa, asıl gelişmenin bu yönde olması gerekmez miydi? **Franco** İspanya'sının ağır sansürü, sinemacıları daha rafine, daha incelikli filmler yapmaya yöneltmemiş miydi? İtalyan Yeni Gerçekçiliği, **Mussolini** faşizminin yarattığı kurumlardan doğmamış mıydı?

Bizde, pek öyle olmadı... 80'lerin **de-politizasyon** rüzgârıyla büyüyen kuşaklar, 60'ların, 70'lerin politik ortamına aşına değillerdi... Yeni **Sermet Çağanları**, **Vasıf Öngerenleri**, **Mehmet Ulusoyları**, **Haldun Tanerleri**, **Yılmaz Güneyleri** çok bekledik...

Alacakaranlıkta göz kırpan yalnız bireylere dönüştü yaratıcılar, yorumcular... **Genco Erkal, Ferhan Şensoy** gibi birkaç usta dışında sanatçıların çoğunluğu, etliye sütlüye karışmaya hevesli değil(di)...

Evet, '**değildi**' demek daha doğru olacak. Çünkü, '**Gezi**'den sonra hiçbir şey eskisi gibi değil, bildiğiniz gibi... İçinde yaşadıkları denizi yeni keşfeden balıklar gibi, dünyaya yeni bir gözle bakmanın heyecanını yaşıyorlar şimdilerde. "**Ne yapmalı**" sorusu gündemlerinin ilk sırasına yerleşiverdi.

İlk heyecanla piyanosunun başına geçenler, kamerasını kapıp sokağa çıkanlar, yaşadıkları günlerin coşkusu satırlara, çizgilere dökenler, meydanlarda oyunlar sergileyenler oldu... İçlerinde güzel işler de vardı, aceleye getirilmiş işler de... Ama, gençlerin **spontan** yaratıcılığının herkesi elbette sanatçıları da etkilediği bir gerçek. Nicedir bastırılan bir **zekâ** fışkırırvermişti kaynağından...

Mizah alanındaki üretim, tüm alanları geride bıraktı. Mahallelerin duvarları hiç bu kadar şenlenmemişti. Karikatür dergileri elden ele gezdi. Gençlerin coşkusu, eski kuşak devrimcileri de etkiliyordu. Bir yandan **nostalji** yaşarken, nasıl olup da kendilerinin yapamadığını bu gençlerin başarabildiğini, geniş kitleleri nasıl etkileyebildiklerini sorgulamaya başladılar.

Elbette, **sanal dünya** yeni olanaklar sunuyordu. Yaratıcılığı kışkırtan olanaklardı bunlar. İletişim kanalları zenginleşmiş, insanlar kendilerini görece de olsa özgür biçimde ifade etme cesaretini bulmuştu.

Her şey bir anda değişivermişti sanki... İnsanlar, '**dayanışma**'yı kendi gözleriyle görüp, yaşama imkânı bulmuşlardı. **Teslimiyet** yerini tepkiye, alışkanlık yerini **arayışa** bırakmıştı...

Sanatçılar da, eski alışkanlıklarını, klişe yargılarını terk edip, **bireyciliğin, nihilizmin** baskısından kurtulup, içinde yaşadığı toplumun sorunlarına daha yakından bakmaya başlayacaktı kaçınılmaz olarak. Bu süreçten herkesten fazla etkilenmeleri doğal değil mi? Kimi, özeleştirisini yapacak.. kimi, kuma gömdüğü başını çıkarıp, gökyüzüne bakacak.

Çünkü, **alacakaranlık** perdesi yırtıldı bi kez...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

100 yılın seçkisi, Bakan beyin Top 7'si

Vecdi Sayar 11.01.2014

Geçenlerde gazetelerde bir haber... artık alıştığımız türden... **Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik**, üst düzey yabancı konuklara vermek üzere **yedi filmlik bir DVD paketinin** hazırlandığını muştulamış. Ardından da, bu yedi filmin adlarını sıralamış. Bunlara geçmeden, 2014'ün anlam ve önemine ilişkin bir hatırlatma yapalım.

2014, sinemamız için önemli bir yıl. Çünkü, ilk Türk filmi olarak kabul edilen "**Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı**" adlı belgeselin çekiminin **100. yıldönümü**. Sözkonusu filmin Ordu Foto Film Dairesi'nden **Fuat Uzkınay**'dan istendiğini biliyoruz ama, çekimin gerçekleştiğine ilişkin bir kanıt yok elimizde. **Kültürel**

mirasımıza çok iyi sahip çıktığımız için, bu filmin negatifinin ve varsa kopyalarının kaybolmuş ya da yanmış olması kuvvetle muhtemel.

Bir başka tartışma konusu ise, filmin **ilk Türk filmi** olarak kabul edilip, edilemeyeceği... Zira, o zamanlar Osmanlı devleti sınırları içinde olan Makedonya'dan iki Yunan sinemacının, **Manaki Kardeşler**'in 1914'ten epey önce belgeseller çektiğini biliyoruz. Üstelik bu filmlerin kopyaları da mevcut, Makedon arşivlerinde.

Yunanistan'la Makedonya bu sinemacıları paylaşamazken, Biz uzun süre görmezden gelmişiz onların 1907-1908'lere uzanan çalışmalarını. **Osmanlı tebaası** olmalarına karşın, **Türk ve Müslüman olmamalarından** olsa gerek...

Sinema tarihçilerimizin konuyu gündeme taşıması, tartışmaları da beraberinde getirdi. Kimi uzmanlar, Manaki Kardeşler'i sinemamızın kurucuları olarak selamlarken, kimileri bu sava direnmekte... Kanımca, **milliyet** temelli bir yaklaşım yerine, **vatandaşlık** temelinde bir kabul çok daha doğru olur.

Buna rağmen, **14 Kasım 1914**'ün ilk Türk filminin çekildiği tarih olarak benimsenmesinde bir sakınca yok kanımca. Yerine koyacak başka bir tarih elimizde olmadığına göre... Bu tarihe sembolik bir anlam yükleyerek, sinemamızın 100 yıllık geçmişine bir selam gönderebiliriz.

Bakanlığın '**Top 7**' seçimi, tam da bu yıldönümüne rastladığından, önceki yıllardan farklı bir önem taşıyor. Böyle bir yıldönümü için hazırlanan bir seçki nasıl oluşturulmalıydı? Farklı tercihler olabilir: **retrospektif** bir bakışla farklı dönemlerin özelliklerini yansıtacak filmlerden bir liste oluşturulabilir, **Lütfi Ö. Akad** ve **Yılmaz Güney** gibi ustalardan **Ömer Kavur**'a, **Erden Kıral**'a, **Nuri Bilge Ceylan**'a, **Zeki Demirkubuz**'a ve son dönemin yaratıcılarına uzanılabilir ya da 2000'li yıllar Türkiye sinemasının genç yönetmenlerini içeren bir seçki yapılabilir(di)!

Ama, herhalde, **Bakan beyin** yakınlarının önerileri ve kendi **tercihleri** ile oluşturulan bir liste değil!

Diyeceksiniz ki, devletin tüm kurum ve kurulları **siyasi otoritenin mutlak denetimi** altına alınmış, sanat alanlarında **devlet desteği veren kurullar** siyasi otoriteye bağımlı hâle getirilmişken, daha başka ne bekliyorsun?

Akademisyenlerden, sinema yazarlarından oluşan **özerk bir kurula** bırakacak değiller ya bu seçimi... Bir **parti devletine** yakışır tarzda yapıvermişler listeyi... Ayıp olmasın diye bir klasikle (**Memduh Ün**'ün "**Üç Arkadaş**") başlayıp, kimi yandaş, kimi ortadan, etliye sütlüye pek karışmayan sinemacılar arasından bir seçim yapıvermişler.

Yavuz Turgul ve **Yılmaz Erdoğan** gibi **ana akım** sinemamızın iki başarılı yönetmeninin yanısıra, **İsmail Güneş** ve **Mahsun Kırmızıgül**'ün de yer aldığı listede, **Ahmet Uluçay** ve **Seyfi Teoman** gibi bu '**onur**'u reddetme şansı olmayan (rahmetle anıyorum ikisini de) iki bağımsız sinemacı da yer alıyor.

Yani, listemiz **ortaya karışık**.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu da bizim beşibiryerdemiz

Vecdi Sayar 18.01.2014

Geçen hafta, Bakanlığın **Sinemamızın 100. Yılı** nedeniyle hazırladığı yedi filmlik pakete değinmiştik. Hafta içinde, **Ferhat Uludere** arkadaşımız da aynı konuyu ele aldı ve “**Bu listedeki filmleri kimin seçtiğini gerçekten merak ediyorum**” dedi.

Bakanlığın tepkisi ne oldu diye soracak olursanız, herhangi bir açıklama yok. ‘**Türkiye Sanat Kurumu**’ yasa taslağını nasıl hazırladıysa, bunu da öyle yapmışlardır.

Önümüzdeki hafta başında, **Türkiye Tiyatro Platformu, TOBAV** ve **Özerk Sanat Konseyi**, Bakanlık’ta hazırlanan yasa taslağına ilişkin, **Türkiye Barolar Birliği** ile bir ortak bir çalışma başlatıp, bir protokol imzalayacaklar.

Bakanlık, bu girişimi duymuş olmalı ki, çarşamba günü bazı sanatçılar ve sanat kurumları ile bir toplantı yapıp, görüşlerini alacakmış. Tabii, bize soracak değiller ya... Elbet bulmuşlardır uygun görüş verecek birilerini...

Yasanızı da biz hazırlarız, film seçimini de biz yaparız diyen hükümet, sanat alanını diğer bütün alanlarda olduğu gibi tümüyle kontrol altına almak niyetinde olduğunu ortaya koyuyor. **Biat**’ı kabul eden sanatçıya destek... etmeyene köstek (gerekirse kötek!), **hükümetin sanat politikasının ana ilkesini** oluşturuyor besbelli.

Madem iş buralara geldi, Bakanlığın adını da değiştiriverseler... **Propaganda Bakanlığı** yakışır mesela (şaka değil, Nazi Almanyası’ndan, günümüz İran’ına, çeşitli ülkelerde benzer uygulamalara rastlanabilir)...

Geçen yazımızda, Bakanlık 100. yıl için bir seçki gerçekleştirecekse, bu seçkide **Ö. Lütfi Akad, Yılmaz Güney, Nuri Bilge Ceylan, Zeki Demirkubuz** gibi isimlerin yer alması gerektiğinden söz etmiştim. **Memduh Ün**, Bakanlık listesinde yer alan ve bunu hak eden bir isim elbette. Ama, Ferhat Uludere’nin dediği gibi, **Metin Erksan**’ın bu listede yer almaması anlaşılır şey değil. Tabii, bir de **Atıf Yılmaz** usta var bu seçkiye dâhil edilmesi gereken.

Söz listelerden açılmışken, pazartesi akşamı sonuçları açıklanacak olan **46. Sinema Yazarları Derneği (SİYAD) Ödülleri**’nin aday listesine değinelim. **Her dalda beş adayın** ismini içeriyor bu liste. Bu beş aday, yıl boyu gösterime giren **86 film** arasından, yüze yakın sinema yazarının oylarıyla belirlendi (Bakanlığın liste oluşturma yöntemine hiç benzemiyor yani). Ödüller de, aynı yöntemle belirleniyor.

En İyi film, En İyi Yönetmen ve **En İyi Senaryo** dallarında **ilk beş**’e giren filmlerin hepsi de sevdiğim yapıtlar; geçen yılın en iyileri hiç kuşkusuz. **Onur Ünlü**, “**Sen Aydınlatırsın Geceyi**” ile sürdürdü serüvenini. Şiiri ve fantastiği buluşturan çizgi dışı, büyüleyici bir yapımdı bu. **Mahmut Fazıl Coşkun**, “**Yozgat Blues**”da taşra atmosferini ve yalnız insanların dünyasını büyük bir duyarlık ve estetik tutarlılıkla yansıttı. Bu ikilinin, film ve yönetmen dallarındaki ödülleri paylaşacağını söyleyebilirdim, eğer karar bir jüriden çıksaydı... Ama, elektronik oylamada ne çıkar bilinmez, iki ödülün de aynı filme gitmesi ihtimal dâhilindedir.

Yılmaz Erdoğan, “**Kelebeğin Rüyası**” ile kariyerinde yeni bir ivme yakalarken, **Reha Erdem** “**Jin**”de büyüleyici gerçekçiliğe bir kez daha yöneldi. “**Kozmos**”un tadını, bütünlüğünü bulamadım bu filmde. Gene de, yönetmen dalında favorilerden biri olduğunu söyleyebilirim. **Erdem Tepegöz**’ün “**Zerre**”si ise yılın en güzel sürprizi idi.

Gerçeği en yalın, en çarpıcı hâliyle beyazperdeye taşıırken, duygu sömürsünden kaçınan, bilinçle kotarılmış bir film.

Oyunculuk dallarında tercihlerim, **Ercan Kesal** (*Yozgat Blues* ve *Küf*), **Defne Halman** (*Hayatboyu*) ve **Jale Arıkan** (*Zerre*)... Bu iki mükemmel oyuncu arasında kararsızım açıkçası... Yardımcı oyuncular arasında **Tansu Biçer** (*Yozgat Blues* ve *Küf*) tartışmasız ödülü alır bence. Ama yardımcı kadın oyuncular arasında seçim yapmak çok zor. **Farah Zeynep Abdullah** (*Kelebeğin Rüyası*), **Özay Fecht** (*Zerre*), **Şenay Aydın** (*Şimdiki Zaman*)'dan birine gidebilir ödül. Hepsisi de hak ediyor... Diğer dallara yer kalmadı. En iyisi, tüm adaylara başarılar dileyerek tamamlayalım...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hukuk'la Sanat'ın buluşması

Vecdi Sayar 25.01.2014

Sanat alanlarında sansür girişimleri ve uygulamalarının ardı arkası kesilmiyor. En sonuncusu, film festivallerine ilişkin... Festivallere katılan yabancı filmler denetime tabi değilken, yerli filmlerden '**eser işletme belgesi**' istenmesi, adı konmamış bir **sansür**; siyasi iktidarın sanatın tüm alanları üstünde kurmaya çalıştığı baskının yeni bir örneği. Hiçbir demokratik ülkede benzerine rastlanmayacak türden...

Muhafazakâr sanat manifestoları, art arda kapanan sanat mekânları, sanatçılara uygulanan **ekonomik baskılar**, işten çıkartmalar, "**ucube**" tanımlamaları, heykel katliamları, iletişim araçlarında sansür ve "**buzlama**"lar siyasi iktidarın kültür-sanat politikasının ana hatlarını oluşturuyor.

Ahlak'ın bir baskı aracı olarak dayatıldığı, **opera, bale, senfonik müzik gibi sanat dallarının kurumsal yapılarının ortadan kaldırılması tehdidi** ile karşı karşıya kaldığı bir ortamda, sanatçılarımızın bir bölümü suskunluğunu korurken, önemli bir kesimi sesini yükseltmekten kaçınmıyor. Hafta başında, Ankara'da **Türkiye Barolar Birliği, Tiyatro Platformu, Sanatçılar Girişimi** ve **TOBAV**'ın imzaladığı **ortak deklarasyon**, bu doğrultuda önemli bir adım.

"Siyasal otoritenin Türkiye'yi neredeyse bütün kurum ve değerleriyle yeniden yapılandırmaya çalıştığı, **hukuk devletinin temelden sarsıldığı** ve gözyaşlarının biber gazı bulutlarına karıştığı bir süreçte, biz avukatlar ve sanatçılar '**söyleyecek sözümüz var**' diyerek biraraya geldik. Hukukun üstünlüğünden, insan haklarından, emekten ve özgürlükten yana kararlı duruşundan ödün vermeyen Türkiye Barolar Birliği ile '**karanlığa karşı özgür ve özerk sanat**' mücadelesini bir yaşam biçimine dönüştürmeyi görev edinmiş sanatçılar, örgütlü mücadeleye olan inançla, omuz omuza durmanın onurunu paylaşmaktadır..." denilen manifestodaki "**özgürlük sanatla başlar**" vurgusu önemli.

Sanat kurumlarının **özgür ve özerk yönetimlere** kavuşturulması özleminde birleşen hukuk ve sanat insanların sanatsal üretimi savunmak adına yola çıkmaları, bugüne dek sessiz kalan kültür ve sanat emekçilerine umut ve cesaret verecektir hiç kuşkusuz.

Bir yandan muhalif sanatı susturup, dinî ve hamasi ögelere dayalı bir **parti sanatı** oluşturma gayretlerini sürdürürken, diğer yandan **popüler kültür**ün sakıncasız yanlarını yaygınlaştırmayı, geniş halk yığınlarını 'müşteri'leştirmeyi hedefleyen kültür ve sanat politikalarına karşı "**susmuyoruz**" şiarını yükselten Türkiye Barolar Birliği ve sanat örgütleri, mücadelelerini Türkiye'deki sanat üretiminin **yasal güvence** altına alınması yönünde örgütlenecek bir **çalıştay** ve sanatsal- sosyal- siyasal alanlarda ortaklaşa organize edilecek etkinliklerle sürdürecekler.

"Gücümüz özgür savunma ve evrensel hukuktur... Gücümüz karanlığa karşı özgür ve özerk sanattır... Gücümüz geleneğimizdir... Gücümüz bilincimizdir... Gücümüz halkımızdır..." sözleriyle sonlanan manifestoya, çok sayıda kültür-sanat kuruluşu destek veriyor. Tiyatro, edebiyat, görsel sanatlar alanlarından otuza yakın örgütün bu çağrısının kamuoyunda destek bulacağına inanıyorum.

Sanat alanlarını tümüyle siyasal iktidarın denetimi altına sokmayı hedefleyen **Türkiye Sanat Kurumu Yasası'nı** bir an önce TBMM'den geçirmeyi amaçlayan iktidar, şu sıralar kendine yandaş aramakla meşgul. Muhalefet partilerinin, konuya dikkatle ve özenle eğilmesinde yarar var... Ama, en büyük desteğin seyirciden, okurdan, kısacası çağdaş bir ülke özlemini paylaşan kitlelerden geleceğine, sanat emekçilerinin mücadelelerinde yalnız kalmayacaklarına inanıyorum.

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanatçısız 'Sanat Konferansı'

Vecdi Sayar 01.02.2014

Hatırlayacaksınız birkaç gün önce gazetelerde otuza yakın kültür-sanat kuruluşunun imzasıyla bir protesto metni yayımlanmıştı; "**Sanatçısız Sanat Konferansı**" başlığı altında... Tepkilerin nedeni olan konferans, önceki gün **İstanbul Bilgi Üniversitesi**'nde gerçekleşti.

Konferans programında, moderatör ve konuşmacı olarak Bilgi Üniversitesi, **İKSV**, Garanti Bankası'nın sanat kuruluşu **SALT** yöneticileri, iki sanat eleştirmeni arkadaşımız Cem Erciyes ve Serhan Bali ile, İngiltere'den **Bristol Old Vic** Direktörü Emma Stenning ve **English Regional Arts Boards Konsorsiyumu** eski Başkanı Christopher Gordon yer alıyordu.

Üniversitenin **Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi** Müdürü Doç. Dr. Asu Aksoy, açılış konuşmasında konferansı bir 'arayış' sürecinin parçası olarak nitelendirip, sözü **Kültür ve Turizm Bakanlığı**'nın Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül'e devrettiği sırada, **Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi** sanatçıları pankartlar ve sloganlarla sanatçıların, sanat örgütlerinin temsil edilmediği bu düzenlemeye tepkilerini dile getirdiler.

Aylardır, yasa tasarısına ilişkin dedikoduları basından izleyen ve Bakanlığa sözlü ve yazılı sorular ileterek, tasarıya ilişkin bilgi talep eden kuruluşlara hep şu cevap verilmişti: "**Böyle bir çalışma yok!**"... Dün, bu soruları "**Meclis'e sunulan bir taslak yok**" demek istemiştik diye yanıtlayan Müsteşar Yardımcısı, şubat sonunda sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini aldıktan sonra, tasarıyı Meclis'e göndereceklerini ifade ediyordu.

Konferansın 'sorular, değerlendirmeler' bölümünde birçok sanatçı arkadaşımız konuştu. Tansiyon oldukça yüksekti. Taslak hâlâ ortalarda yoktu. "Merak etmeyin, herşey güzel olacak" gibi ifadelerle tepkiler karşılanmaya çalışılıyordu. Ama, kimse ikna olmuş görünmüyordu... Belli ki, Akademia'dan, silahlı kuvvetlerden, yargıdan, polisten sonra sıra sanat alanına gelmişti. Niyetin, **biat etmeyen sanat kurumlarından kurtulmak**, sanatçıları **özel sektörün himmetine, belediye başkanlarının yüksek sanat zevklerine** teslim etmek olduğu anlaşıyordu.

Kamu sanat kurumlarının tümüyle kapatılması hedefinden geri adım atılmış, bu kurumları, **seçecekleri** sınırlı sayıda (ve tabi ki 'uslu') sanatçı ile birlikte sürdürme noktasına gelinmişti. Bu kurumların, **Bakanlar Kurulu'nca atanacak 11 kişinin** yöneteceği **Türkiye sanat Kurumu**'na bağlı olacağı anlaşıyordu. 11'in altısı farklı sanat dallarından sanatçılar arasından seçilecekmiş. Hangi kritere göre seçileceklerini tahmin edersiniz artık...

Efendim, **Arts Council**'da da Kültür Bakanı'nın önerisiyle Kraliçe atıyormuş bu isimleri... İngiliz konuklarımıza bir soru yönelttim : "*Türkiye gibi **otoriterlik ve yandaşlık** geleneklerine sahip, otoriterlikten **totaliterliğe terfi eden bir ülke ile güçlü bir **demokrasi geleneği**ne sahip olan Britanya'yı nasıl karşılaştırırsınız?***" ...Yanıt, tatmin edici olmaktan çok uzaktı : "***Bizde de, siyasi otoritenin sanat kurumlarına müdahale girişimleri olmuştur***" ...

Çok sayıda arkadaşımız etkileyici konuşmalar yaptılar. Devlet Tiyatroları eski Genel Müdürlerinden **Yücel Erten**, konuşmasında, "*Demokrat akıl şunu emreder: Kurumların özgür, özerk, özgün, verimli, çoğulcu, yaygın ve yarışçı sanat üretimini sağlayacak bir kanun... Otokrat akıl ise şöyle emretti: **Özelleştireceğiz!** Satacak bir şey olmadığını görünce de, bir büyük geleneği toptan yıkıp, yerine ismarlama yapımcılık, **ihale ve rant** üzerine kurulu bir mekanizmayı yerleştirmek istiyor*"... diyordu.

Bu konuya devam edeceğiz...

vecdisayar@yahoo.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)